Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

6 1971
lapkritis
gruodis

TURINYS

S. Vilkauja	Amžinas paminklas Maironiui	2
D. Buzzati	Perdaug Kalėdų	6
J. Švabaitė	Susitikimas; Liudai G.; Pavirs mano virtuvė dulkėm; Bėgimas (eil.)	8
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	9
E. K.	Teatras Lietuvoje	10
M. Slavėnienė	Senojoj Pakelėj	15
• Naujos knygos	Pr. Naujokaitis — Karolės Pažėraitės romanas "Anapilio papėdėje"	17
	Praganius — Ugnies žirgas sužvengė	17
	S. Vilkauja — Amžinasis miestas	18
	E. Gimbutienė — Šimto vaikų motina	19
• Moterys pasaulyje	E. Vydienė — Gintaro karoliai	21
• Sveikata	A. Saudargienė — Kojos	22
• Gyvenamoji aplinka	Veda A. Yčienė	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26

ILIUSTRACIJOS

— " —	Senųjų Trakų Madona	1
— " —	18 amž. prakartėlė	6
— " —	18 amž. prakartėlė	7
— " —	Angelas, iš 18 amž. prakartėlės	8
— " —	18 amž. graviūra — Nesvyžius	10
— " —	teatras	10
G. Kariniauskaitė	Šventė	15
A. Tamošaitis	Eglė žalčių karalienė	16

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1971 m. Nr. 6 (84)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $5.00; garbės prenumerata $10.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąjį medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1971 m. Nr. 6 (84) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1971 Nr. 6 (84)

SVEIKINAME

SU

ŠV. KALĖDOMIS

IR

NAUJAIS

1972 METAIS

"Moters" leidėjos, redakcija ir administracija

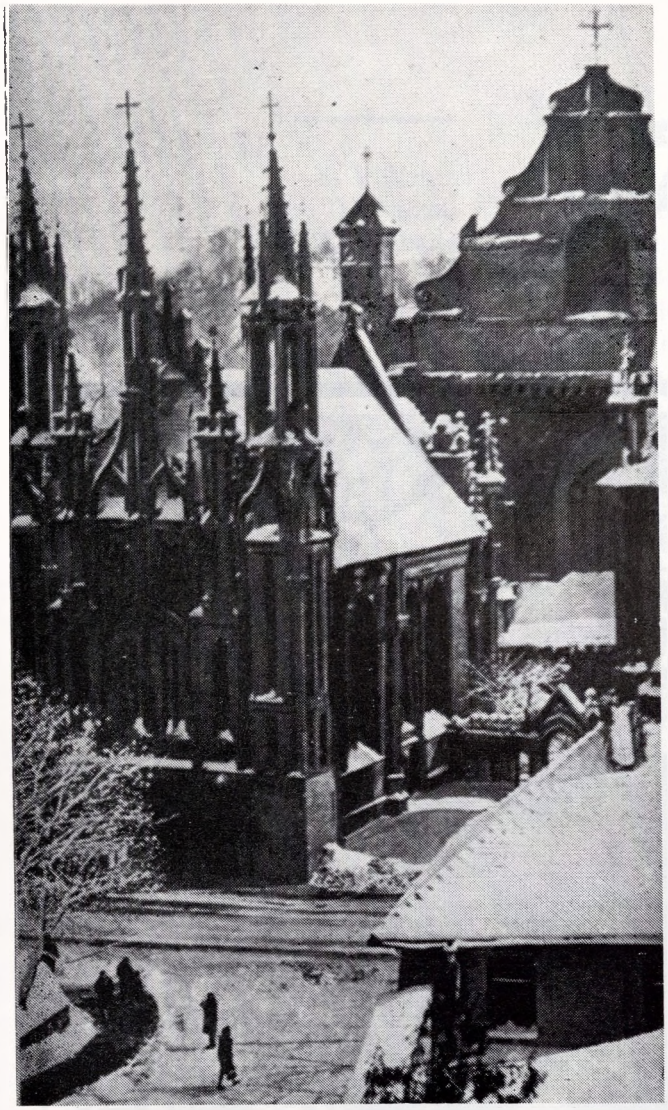

MIELOS SESĖS,

Šv. Kalėdų proga K.L.K.M. Dr-jos Centro Valdyba sveikina "Moters" žurnalo gausiąją skaitytojų šeimą, mielas bendradarbes, bendradarbius ir duosnias rėmėjas. Visoms sesėms išeivijoje ir tėvynėje linkime Kristaus atneštos ramybės ir taikos. Liūdnos Kalėdos Lietuvoje. Pavergėjo ranka kieta ir sunaikina kiekvieną, kuris išdrįsta jai pasipriešinti ar nuo jos bėgti.

Tačiau Betliejaus žvaigždės žėrėjimo jokia priespauda neužgesins. Šventosios nakties atnešta viltis prievarta iš širdžių neišraunama.

Išeivijoje komercinis blizgesys gręso nustelbti Betliejaus žvaigždę, o Kalėdų senelio skardus juokas ir dovanos mažųjų mintyse turi tendencijos nustumti tikrąją Kalėdų prasmę antron vieton.

Bet nenusimename, nes kol giesmės skelbiančios Kristaus atėjimą dar iškyla virš triukšmo ir skubančios minios, ir iš po vergijos sunkios letenos, galime tikėti užgimusio Kūdikio pergale. Jam atnešame savo meilę, o savo didįjį troškimą išreiškiame giesmės žodžiais:

"Tėžydi vėlei Lietuva
Kaip tavo slėnių lelija,
Tebūna vėl namie ramu."

K. L. K. M. D-jos Centro Valdyba

AMŽINAS PAMINKLAS MAIRONIUI

S. VILKAUJA

Didysis mūsų tautinio atgimimo dainius — Maironis viename savo eilėraščių yra parašęs: "Išnyksiu, kaip dūmas, neblaškomas vėjo, ir niekas manęs neminės." Ir tikrai nepriklausomos Lietuvos laikais Maironis jaunosios rašytojų kartos buvo stumiamas į praeitį, nors prof. V. Mykolaitis-Putinas tvirtino, kad savo tautos ir savo žemės įsisąmoninime "didžiausią vaidmenį suvaidino draudžiamosios gadynės spauda ir Maironis". Tad nors ir pats poetas rašė, kad jo niekas daugiau neminės, šiandien, praėjus kelioms dešimtims metų po jo mirties, Maironis grįžo atgal į tautą. Tas jo grįžimas yra apvainikuotas dideliu kūriniu, kurio turinį sudaro visas rašytojo gyvenimas ir jo kūrybos įvertinimas. Tuo kūriniu yra pastatytas Maironiui amžinas paminklas, kurio, antikinio romėnų poeto Horacijaus žodžiais tariant, "nei vėjas daužys, nei pasipūtęs šiaurys, nei metų amžių begalinė eilė neįstengs sunaikint..." O tas brangus paminklas yra Lietuvoje išleista Maironio monografija.

Įdomu yra tai, kad monografijos autorius yra ne kunigas, ne koks nors pasaulietis, bet moteris. Todėl ir manau, kad "Moters" žurnalo skaitytojoms bus gal įdomu sužinoti ką nors daugiau apie pačią autorę ir, be abejo, apie josios kūrinį.

Maironio monografijos autorė yra Vanda Zaborskaitė, Lietuvos Mokslų Akademijos, Istorijos instituto mokslinė bendradarbė. Apie josios gyvenimą Amerikoje beveik nieko nežinome. V. Zaborskaitė kilimo yra biržietė. Ji gimė 1922 m. gruodžio 24 d. Vaškuose, Biržų apskr. Baigusi gimnaziją ji studijavo lituanistiką Vilniaus universitete, kurį baigė 1946 m. Atrodo, kad autorė apdovanota gabumais ir pasižymi nepaprastu darbštumu, be to, gavusi labai stiprų mokslo pagrindą iš savo profesorių, kaip V. Mykolaičio ir kitų. Baigusi universitetą, ji buvo lietuvių kalbos mokytoja Panevėžy, o veliau Vilniaus gimnazijoje. Nuo 1950 iki 1961 m. dėstė lituanistiką Vilniaus universitete. Daug rašė straipsnių apie lietuvių literatūrą. Taip pat yra parašiusi ir mokslo veikalų, kaip: Eilėraščio menas, Realizmo klausimai ir t. t. Už Maironio monografiją Vilniaus universitetas 1969 m. suteikė jai filologijos daktaro laipsnį.

Ir šiandien vartau apie Maironį knygą, atsiųstą iš Lietuvos. Spaudoje teko skaityti, kad dešimt tūkstančių monografijos taip greitai buvo išpirkta, kad dabar jau sunku ir begauti.

Knygos — "Maironis" turinį sudaro pratarmė, poeto gyvenimas, "Pavaasrio balsai", poemos, dramos ir kita kūryba. Toliau Maironio ertetika, Maironis lietuvių literatūros raidoje, jo poveikis lietuvių poezijai ir t. t. Pabaigoje yra santrumpos ir pavardžių rodyklės. Knygoje yra daug nuotraukų, kaip: Maironis gimnazistas su savo tėvu, su sesutėm ir motina, poe-

to draugų, Kijevo universiteto ir Peterburgo dvasinės akedemijos rūmų ir kt. Knyga 518 puslapių, kietais drobės viršeliais, spausdino "Vaga" Vilniuje.

Sunkiausias darbas autorei buvo medžiagos surinkimas ir patikrinimas. Daugiausia ji naudojosi kan. J. Tumo-Vaižganto ir prof. V. Mykolaičio-Putino raštais. Be kitų autorių, ji skaitė ir kan. M. Vaitkaus, gyvenančio Amerikoje, išleistus Londone 1965 m. atsiminimus. patikrino daug laikraščių bei žurnalų ir rinko žinias ne tik lietuvių kalba, bet ir lenkų, rusų, vokiečių. Kalbėjosi su žmonėmis, išvartė archyvus ir rankraštynus.

Monografija parašyta labai objektyviai, nuoširdžiai ir su gilia pagarba mirusiam poetui. Štai jos pirmieji pratarmės žodžiai: "Maironio kūryba — viena iš pagrindinių gairių lietuvių literatūros istorijoje. Su jo vardu susijusi ištisa poetinės kultūros epocha" (psl. 3).

V. Zaborskaitės Maironio monografija yra didelis įnašas į lietuvių literatūros istoriją. Tai atliktas milžiniškas darbas, nes Maironio gyvenimas nebuvo rožėmis klotas, trūko daug žinių, o jo literatūrinis palikimas yra didelis ir įvairus. Tik reikia stebėtis, kiek jos moteriško kruopštumo ir darbo yra įdėta į tą veikalą. O tas darbas jai buvo nelengvas, nes Maironis išgyveno net kelis laikotarpius. Pradžioje jis tautos atgimimo pranašas, muzikai (Naujalis ir kiti) kūrė jo eilėraščiams melodijas, visa tauta dainavo "Užtrauksim naują giesmę, broliai!", "Graži tu mano, brangi tėvyne!", "Kur bėga Šešupė" ir t. t. Tačiau nepriklausomos Lietuvos laikais Maironis jau buvo nebereikalingas, nes laisvė buvo atgauta. Tada tai kaikurie jaunieji rašytojai pradėjo šaukti: "Labanakt, Maironi!"

Štai kaip tą laikotarpį aprašo prof. J. Ambrazevičius "Pavasario balsų" 10-je laidoje (psl. 289): "Maironis iš gyvenimo buvo stumiamas. Ir nors oficialiems aktams buvo kviečiamas, nors jo dramos ėjo scenoje iškilmingomis progomis, tačiau naujos kartos akyse jis buvo jau tik praeities herojus. Net ir oficialioji Lietuva tai opinijai pasidavė, ryždamasi palikti senąjį poetą ramybėje, lyg daugiau nebeegzistuojantį. Ir 1932 m. vasario 16 d. teatre oficialusis kalbėtojas suminėjo eiles veikėjų, vedusių tautą į laisvę, tik nepaminėjo Maironio, kuris čia pat sėdėjo ir kurio drama turėjo tuojau pasirodyti scenoje".

Pats Maironis Lietuvos nepriklausomu gyvenimu labai apsivylė ir todėl rašė: "Aš pavadinčiau siena tarp dviejų Lietuvos pasaulių: anoje pusėje Lietuva — svajota, pasišventimo meilėje pradėta; čia realinė, skausmuose gimusi; ana skaisti idealų, troškimų sritis, padangėmis skriejusi, erškėčių vainiku pasipuošusi, kaip kentėtoja, — ta žemiška, apčiuopiama; anos mylėtojai nieko nuo jos netroško, jai viską aukojo. — tos mėgėjų šalininku daugiau, bet jie jau sau reikalauja užmokesnio ir šiltos vietelės; ana buvo gryna dvasia be kūno; čia dar neišsivystęs su ydomis kūnas... (Maironis, Lietuva, 1919 m.).

Yra vienas eilėraštis, prie kurio poetas prirašė: "Spausdinti tik po mano mirties". Čia Maironis nusivylęs skundžiasi:

Už tatai, kad tave, tave vieną tiki
Nuo jaunųjų dienų aš mylėjau karštai,
Kad tau įkvėptas, amžinas giesmes po kojų
Iki šiol nenuilsdamas klojau ir kloju.
Kad kaip pranašas tau atgimimą skelbiau
Ji už savo gyvybę pamilęs labiau!...
O už tai tavo priešai manęs nepamėgo...
.....

Ir štai, kaip kareivis nelygioj kovoj,
Be garbės ir be vardo tėvynėj laisvoj
Aš parblokštas ir vienas!... O mano, tėvyne!..

Todėl, rašydama apie Maironį, autorė turėjo įsigilinti į visas aplinkybes, kurios kėlė poetui nerimą, nusivylimą, skausmą ir džiaugsmą. O tai atlikti buvo labai sunku. 343 puslapyje ji rašo: "Labai mažai teliko iš anų metų atsiminimų, seniai mirė jį tais laikais pažinoję žmonės, ir tik iš fotografijos žvelgia į mus įkvėptas jauno poeto veidas, taip darniai sutapęs su savo kūrybos prasme ir skambesiu. Slinko metai ir dešimtmečiai. Maironį apgaubė šlovės aureolė, visi jį pažinojo. Dar gyvas jis jau tapo legenda ir gyveno tautos sąmonėje savo kūrybos žodžiu..."

Įdomūs puslapiai yra apie poeto gyvenimą. Čia randame, kad jis mėgo gėles, labai darbštus ir tvarkingas buvo, nerūkė, mažai gėrė, bet savo svečius labai vaišindavo. Mėgo žaisti šachmatais. Turėjo daug brangių meno paveikslų ir savo portretų. Valgydavo paprastą maistą. Ypač mėgo juodą duoną su sviestu, medų, sūrį ir kt.

Gana plačiai aprašytas jo, kaip kunigo, gyvenimas. Autorė tvirtina, kad tėvai jo į kunigų seminariją stoti nevertė. Baigęs gimnaziją, jis įstojo į Kijevo universitetą ir studijavo literatūrą. Po vienerių metų pats paliko universitetą ir, tėvams visai nepranešęs, įstojo į Kauno kunigų seminariją. Vėliau buvo Peterburgo dvasinės akademijos profesorius, Kauno kunigų seminarijos rektorius iki gyvenimo pabaigos, Lietuvos universiteto garbės profesorius ir t. t. Tris kartus

MAIRONIS TĖVIŠKĖJE

Maironis buvo kandidatas į vyskupus, bet prolenkiškai nusistatę kunigai jį skundė Romai. Yra surašytos tų kunigų pavardės ir kaikurios skundų ištraukos. Pasirodo, kad buvo siunčiama į Romą kaikurių eilėraščių posmai ir t. t. Ji rašo, kad Žemaičių vyskupu paskirti Maironį rekomendavo net Rusijos vidaus reikalų ministeris. Apie šiuos Maironio nepasisekimus ji ima žinias iš J. Tumo-Vaižganto, kuris rašo, kad poetas tai labai pergyveno ir skundėsi ne dėl to, kad jo nepaskiria vyskupu, bet todėl sielojosi, kad Roma jo taip nenori.

Knygoje daug vietos paskirta Maironio renesansui, kuris prasidėjo pokario metais Lietuvoje. Tada pasirodė daug straipsnių apie jo gyvenimą ir kūrybą. 1947 m., švenčiant rašytojo 15 metų mirties sukaktį, išėjo "Pavasario balsų" leidimas. 1956 m. pasirodė jo raštų 2 tomai. Poeto šimto metų gimimo sukaktis buvo visur plačiai paminėta su iškilmingomis akademijomis, straipsniais spaudoje ir t. t.

Autorė tvirtina, kad dar ne viskas yra išrinkta ir išstudijuota: "Maironio ryšiai su lietuvių literatūros procesu yra tiek gilūs ir įvairūs, o jo paties kūryba tokia reikšminga, kad tyrinėtojas lituanistas gali čia atrasti dar apsčiai medžiagos ieškojimams ir atradimams" (psl. 4).

Labai plačiai knygoje išnagrinėta visa Maironio kūryba. O "Pavasario balsuose" daug vietos skiriama tiems eilėraščiams, kur poetas visą savo meilę aukojo tėvynei. Apie eilėraštį "taip niekas tavęs nemylės" knygos autorė sako: "Tai kreipimasis į tėvynę — mylimąją, kreipimasis, drauge švelnus ir iškilmingas, išsakąs meilę tajai, kuri pavergta, paniekinta, kenčianti" (psl. 141):

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo nuliūdęs poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės
Tiktai dėl tavęs numylėta!

.....

Kas suteikė tau, numylėta — graži,
Tą įstabią, slaptąją galią,
Kuria į dausas jojo dvasią neši;
Vėl dega jam norai atšalę!

.....

Tada tai jo gema pirmoji giesmė,
Liūdnesnė už girių ošimą,
Nes švietė jaunam, kaip aukštybių žvaigždė,
Ir šventą neši įkvėpimą.

Toliau ji rašo: "Maironiui tėvynės meilė atnešė šventą įkvėpimą", suteikusį jo gyvenimui prasmės ir vertingumo" (psl. 141). O pats Maironis tik viena tenorėjo:

Tu jį nors atmint, ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta tėvyne!

Labai atsargiai autorė palietė poeto erotinę kūrybą. Nors prof. V. Mykolaitis tvirtina, kad Maironio meilės lyrikoje yra autobiografiškumo, bet visa tai būdavo praeinama be gilesnių aiškinimų ir tyrinėjimų. Todėl autorė ir rašo: "Bet ar turime moralinę teisę šiuos dalykus liesti ir svarstyti? Juk poetas kadaise būkštavo, — kad, jam mirus, kritikai jo "paslaptis, jausmus siios per rėtį", nesiklausdami, "ar pūną kaulai leis paliesti savo šventenybę . . . " Tačiau antra vertus — pats poetas yra spausdinęs eilėraščių su dedikacijomis moterims ir puošęs "Pavasario balsus" su mielais atvaizdais, tad nesistengė perdaug nuslėpti realaus savo jausmų pagrindo. O šita duoda, gal būt,

MAIRONIS—KAUNE KUN. SEMINARIJOS DĖSTYTOJAS

* * *

GIMNAZISTAS SU MOTINA IR SESERIMIS

ir Maironio kūrybos tyrinėtojui teisę pasidomėti, kas buvo tos, kurioms poetas savo eilėmis dovanojo nemirtingumą . . . " (psl. 415).

Knygoje yra nuotraukos ir pavardės kelių moterų, kurioms poetas dedikavo savo kaikuriuos eilėraščius. Viena jų yra iš Kauno mokytoja Jadvyga Stanelytė, kuri 1919 m. jauna mirė šiltine. Jai Maironis dedikavo (inicialais J. S.) "Ar aš kaltas" ir "Aš nežinau, graži sesute". Apie J. Stanelytę autorė cituoja iš kan. M. Vaitkaus atsiminimų, išleistų 1965 m. Londone. Kan. M. Vaitkus J. Stanelytę irgi pažinojo ir jis rašo, kad "ji pasižymėjo aiškiu protu, tvirta valia, vienkart skaisčiu moteriškumu, nors nebuvo gražuolė, stoto buvo dailaus, ūgio vidutinio, pailgo blyškaus veido, taisyklingais bruožais, šviesiai žydriom akim, protingai, simpatingai į tave žiūrinčiom, ir atlaidžiu, kiek liūdesingu šypsniu. Ji traukė savęp širdis savo gerumu, dorumu, taktu, o vienkart kažkokiu simpatingu orumu" (psl. 153).

Kita yra Apolonija Petkaitė, kuriai rašytojas yra paskyręs eilėraščių (inicialais A. P.) ir net "Mūsų vargų" poemą. Taip pat mini palangiškę grafaitę Mariją Tiškevičiūtę ir kitas. Grafaitė M. Tiškevičiūtė yra įamžinta lenkų kalba parašytoje poemoje — "Z nad Biruty'".

Maironio archyvo vienoje knygoje yra rasta nežinomos jaunos moters fotografija, kurios antroje pusėje poeto yra įrašyta 1902 m. ir eilėraščio pradžia:

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
No pilno mėnesio tviskėjo

Kas ta moteris buvo, dar niekam neteko sužinoti.

Knygos autorė mano, kad tais pačiais metais poetas parašė ir niekam nededikuotą eilėraštį "Sudieu":

Ir vėlei tavo liūdno veido
Neberegėsiu aš ilgai!
Likimas vėlei nebeleido,
Kad slinktų mums iš vien vargai.

Sudieu! Neverk! Lig kol alyvos
Žydės pavasarį baltai
Ir kolei širdys plaks mums gyvos,
Manoji plaks vien tau tiktai! . . .

Baigdama nagrinėti Maironio egocentrinę lyriką, autorė sako: "Didžioji asmeninių motyvų lyrikos dalis prabyla ne tik kiekvieno žmogaus širdžiai artimais liūdesio, vienatvės, ilgesio, bet taip pat meilės, pasitikėjimo ir švelnumo jausmais. Maironio lyrika sukuria savitą, išbaigtą moters ir meilės koncepciją su ryškiais idealizacijos momentais. Gyvenimiškojo jos pagrindo palyginimas su poetiniu vaizdu duotų įdomios medžiagos kūrybos psichologijai. Bet duomenų tokiam lyginimui nėra arba yra nedaug ir ne visados patikimų. Nėra laiškų, dienoraščių, iš kur galėtumėm arčiau pažinti poeto vidinį gyvenimą" (psl. 426).

Maironis kūrė iki pat savo gyvenimo pabaigos. Norėjo užbaigti "Vytauto" trilogiją. Buvo pradėjęs rašyti dramą apie Barborą Radvilaitę, o paskutinis jo eilėraštis, parašytas 1932 m., yra "Vakaro mintys".

Paskutinis poeto lyrikos kūrinys apibūdinamas taip: "Nykstamybės akivaizdoje jis paskutinį syk pakelia nustebusį žvilgsnį į "mėlynus skliautus", į šviesius amžinuosius žvaigždynus, "nežinančius, kas toji laiko atmaina". Ramiu, didingu, poetinės jėgos kupinu žodžiu Maironis užbaigė savo lyrinio pasaulio panoramą . . . " (psl. 430).

Baigdama nagrinėti Maironio kūrybinį palikimą, V. Zaborskaitė pažymi poeto didelius nuopelnus mūsų literatūros istorijai: "Kaip gausiai Maironis praturtino mūsų poeziją tematikos, motyvų požiūriu, įvesdamas į ją iki tol dar neliestą idėjų, išgyvenimų bei nusiteikimų pasaulį. Reikėjo surasti žodį, kuris nusakytų, išreikštų tai, apie ką dar joks lietuvių poetas nebuvo kalbėjęs. Ir Maironis jį surado, semdamas medžiagos iš liaudies šnekamosios kalbos, tautosakos ir senovės lietuvių poetinės kūrybos, pajungdamas visa tai savo meninės individualybės dėsniais". (psl. 183).

Tad baigiant, tenka tik pasakyti, kad dr. V. Zaborskaitė, pasirinkdama savo disertacijai temą apie Maironį, pastatė dainiui amžiną paminklą, kuris liudys kartų kartoms apie mūsų poetą, nes, jos žodžiais tariant, "jis tapo legenda ir gyveno tautos sąmonėje savo kūrybos žodžiu . . . "

* * *

Jau niekas tavęs taip giliai nemylės,
Kaip tavo jausmingas poeta!
Ar kas ir kančių tiek pakelti galės,
Kiek jis dėl tavęs, numylėta!

Kiek ašarų jam išriedėjo graudžių,
Kieksyk, kaip žvaigždė sidabrinė,
Per kiauras naktis nesumerkė akių,
Kai uždegei jauną krūtinę!

(iš Maironio — Pirmoji meilė)

PERDAUG KALĖDŲ

DINO BUZZATI

"Ar prisimeni", paklausė asilo siela, gyvulių rojuje, jaučio sielą, "ar prisimeni, tą naktį prieš daugelį metų, kai mes stovėjome tvartelyje ir ten prakartėlėje . . . ?"

"Leisk man pagalvoti! Tiesa, patvirtino jautis, prakartėlėje gulėjo naujagimis. Kaip gi aš galėčiau užmiršti? Tai buvo toks gražus vaikas".

"Nuo to laiko, jei aš neklystu", paklausė asilėlis "ar tu žinai kiek metų praėjo?"

"Ką tu išsigalvoji, aš su savo jaučio atmintimi . . . ?"

"Tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt vieneri".

"Ką tu sakai!"

"O ar tu nežinai, kas tas vaikas buvo?"

"Iš kur aš galiu žinoti. Tie žmonės buvo pakeleiviai. Tikrai, labai gražus vaikas. Keista, aš jo niekad negalėjau pamiršti, o tėvai atrodė tokie paprasti žmonės. Pasakyk, kas tokie jie buvo."

Asilėlis kažką pašnabždėjo į jaučio ausį.

"Negali būti", atsakė sumišęs jautis" Tikrai? Tu kreti juokus?"

"Ne, tai yra tikra tiesa. Aš prisiekiu . . . pagaliau, ir tada aš tuojau supratau."

"Aš ne, turiu prisipažinti" atsakė jautis, "Bet tu esi daug inteligentiškesnis už mane. Aš tada nesupratau. Nežiūrint to, kad tai buvo labai gražus vaikas."

"Na gerai, nuo to laiko žmonės švenčia kiekvienais metais jo gimimo dieną. Jiems nėra gražesnės šventės. Kad tu galėtum pamatyti. Tai yra laikas visuotinės linksmybės, sielos ramybės, švelnumo, taikos, draugiškumo, šeimos džiaugsmo. Net plėšikai pasidaro ramūs, kaip avinėliai. Žmonės tai vadina Kalėdomis. Žinai, man kilo gera mintis, kadangi mes apie tai kalbame, aš tau galėčiau parodyti."

"Ką?"

"Žmones, kurie švenčia Kalėdas."

"Kur?"

"Apačioje, žemėje."

"Ar tu esi ten buvęs?"

"Kiekvienais metais aš padarau šuolį žemyn. Aš turiu specialų leidimą. Bet, aš manau, kad ir tu gausi, nes abu esame užsitarnavę."

"Ar dėl to, kad mes tada vaikelį šildėme savo kvapu?"

"Einam, paskubėki, jei nenori visą gerumą pražiopsoti. Šiandien yra Šventoji Naktis."

"O mano leidimas?"

"Viskas bus sutvarkyta, aš turiu giminaitį leidimų išdavimo įstaigoje."

Leidimas buvo išduotas. Asilėlis ir jautis sujudo ir nuskrido per erdves iš dangaus žemyn. Greit jie pastebėjo tolumoje šviesą ir laikėsi tos krypties. Iš vienos šviesos pasidarė tūkstančiai ir jie atsidūrė didžiuliame mieste. Taip keliavo nematomi asilėlis ir jautis centrinėmis miesto gatvėmis. Kadangi jie buvo tik dvasios, tai per juos važiavo automobiliai, autobusai, tramvajai; taip pat jie lengvai praėjo per visas sienas ir mūrus. Jie apžiūrinėjo viską, ką tik norėjo. Viskas buvo labai įdomu ir įspūdinga: tūkstančiai šviesų, vainikais, girliandomis ir blizgučiais dekoruoti krautuvių langai; didžiausias susigrūdimas automašinų didelėse ir mažose gatvėse; baisiausios spūstys žmonių, kurie grūdosi į visas puses, į krautuves ir iš jų, apsikrovę ryšuliais, pakais ir pakeliais, nuo nuovargio visi buvo ištįsusiais veidais, atrodė, kad jie visi kažkur skubėjo, kad buvo kažkieno vejami. Asilėlis nuo sąmyšio atrodė kaip apsvaigęs, o jautis pasipiktinęs dairėsi į visus šonus.

"Klausyk, drauge asile, tu sakei, kad man nori parodyti Kalėdas. Tu turbūt apsirikai. Aš tau sakau, čia atrodo kaip karas."

"Ar tu nematai, kaip visi atrodo patenkinti?

"Patenkinti? Man jie atrodo kaip pamišę. Pažiūrėk į jų apsėstus veidus ir karštligiškai žvilgančias akis."

"Tu esi tikras kaimietis, mano mielas jauti, tu niekada nebuvai išėjęs iš rojaus. Tu nesupranti moderniškų žmonių. Kad žmonės galėtų būti laimingi, linksmi ir džiaugsmingi, jie turi gadinti savo sveikatą ir nervus."

Pro šalį važiavo sunkvežimiai prikrauti visokių skanumynų; pasiuntiniai nešiojo didžiausius glėbius gėlių; iš tarpdurių sklido keistų dainų garsai, kurie bu-

vo panašesni į žviegimą ar stenėjimą, o šviesos blykčiojo: tai užgesdavo, tai vėl užsidegdavo.

Savo besvorio kūno dėka jautis pakilo iki septinto aukšto, paklusniai pasekė ir asilėlis.

Jie pamatė turtingai apstatytą kambarį, kur prie stalo sėdėjo susirūpinusi ponia. Prieš ją ant stalo stovėjo gal keturių pėdų aukštumo įvairiausių margų kortelių krūva. Ponia, bijodama ir sekundę laiko prarasti, kažką skubiai įrašydavo į kortelę, paskui pasižiūrėdavo į ilgą sąrašą, kažką užrašydavo ant voko į kurį įkišdavo kortelę, ir taip šita procedūra kartojosi be galo. Ji taip mikliai darbavosi, kad ir stebėti buvo sunku. Kortelių krūva tikrai buvo įspūdingai didelė! Kažin kiek tam reikia laiko? Vargšė buvo labai pavargusi, o kortelių krūva nemažėjo.

"Turbūt jai gerai moka už tokį triūsą," pasakė jautis.

"Tu tikrai esi naivus, mielas drauge! Tai yra labai turtinga ponia, priklausanti augščiausiems sluogsniams."

"Ir kodėl ji taip dirba iki mirtino nuovargio?"

"Ji visai nedirba, ji rašo kalėdines sveikinimų korteles."

"Sveikinimų korteles? Kokia iš jų nauda?"

"Jokios naudos. Bet kas gali žinoti, kodėl žmonės jas taip mėgsta."

Jie pažiūrėjo per langus į kitus kambarius. Ten taip pat sėdėjo žmonės, šluostėsi prakaitą nuo kaktų ir susijaudinę rašė krūvas sveikinimo kortelių. Visur, kur tik jautis ir asilėlis pažvelgdavo, vyrai ir moterys pakavo pakelius, rašė adresus, kalbėjo telefonais, lakstė iš kambario į kambarį, nešiojo spalvotus popierius, kaspinus, korteles... O tarnai irgi nuovargio išvargintais veidais vis nešė naujas krūvas pakietų, gėlių, laiškų ir sveikinimo kortelių. Buvo baisus skubėjimas, susijaudinimas, įtampa ir nuovargis. Kur tik jie pažvelgdavo visur buvo tas pats teatras: lakstymas, pirkimas, pakavimas, siuntimas ar gavimas, įvyniojimas, išvyniojimas, kalbėjimas, šauksmas. Ir visi visą laiką žvilgčiojo į laikrodžius, šaukė iš pykčio; kažkas sugriuvo iš nuovargio ir paskendo sriaute pakietų, dovanų, sveikinimo kortelių ir kalendorių...

"Tu man sakei, "pastebėjo jautis," kad tai yra taikos, džiaugsmo ir sielos ramybės šventė."

"Taigi," atsakė asilėlis, "kažkada taip buvo. Ką aš tau galiu atsakyti? Jau kelinti metai, kai žmonės, artėjant Kalėdom, lyg įgelti pradeda šokinėti ir nieko nebenori suprasti. Tik pasiklausyk."

Su nusistebėjimu jautis klausėsi.

Gatvėse, krautuvėse, įstaigose, fabrikuose žmonės, kaip automatai, monotoniškai kartojo tuos pačius žodžius:

"Linksmų Kalėdų" — "Palaimintų Kalėdų" — "Dėkui, jums irgi." š

"Linksmų Kalėdų" — "Palaimintų Kalėdų"—"Jums irgi, dėkui, dėkui." —

"Kažin ar jie tuomi tiki?" paklausė jautis, "ar jie taip galvoja? Ar jie tikrai taip myli savo artimą?"

Asilėlis tylėjo.

"Ar nepaėjėtume mes truputį į šalį," pasiūlė jautis. "Man galvoje ūžia, aš tikrai ilgiuosi tos nuotaikos, kurią tu vadini kalėdine."

"Aš irgi" prisipažino asilėlis.

Taip jie pralindo pro lekiančias mašinas ir patraukė į užmiestį toliau nuo šviesų, grūsties ir triukšmo.

"Klausyk, tu supranti daugiau negu aš," paklausė jautis ne visai tvirtu balsu, "ar tu esi tikras, kad jie visi nėra pamišę?"

"O, ne, tai yra tik Kalėdos."

"Tai ten tikrai yra perdaug "Kalėdų." Ar tu prisimeni tada Betliejuje, prakartėlėje, piemenėlius ir vaiką? Netgi ten, kur buvo taip šalta, bet koks pasitenkinimas, kokia ramybė. Tada buvo visai kitaip negu dabar."

"Ir taip pat tie trys turtingi ponai, kurie atnešė tiek dovanų, ar prisimeni? Kaip gerai jie buvo išsiauklėję, kaip jie tarpusavyje ramiai kalbėjo, kokie puikūs žmonės. Ar tu galėtum visa tai įsivaizduoti šiame triukšme?"

"Ir žvaigždė? Ar tu atsimeni tą didžiulę žvaigždę, kuri švietė virš kūtelės. Kažin, ar ji šiandien dar šviečia, žinai, žvaigždės turi ilgą gyvenimą."

"Aš bijau, kad ne", skeptiškai atsakė jautis, "neatrodo, kad čia būtų labai žvaigždėta."

Asilėlis ir jautis pakėlė galvas aukštyn, ir tikrai nieko nematė. Miestas buvo apsiaustas tirščiausiu rūku.

(Iš vokiečių kalbos vertė *N. Kulpavičienė*)

JULIJA ŠVABAITĖ - GYLIENĖ

SUSITIKIMAS

Tai tu.
Tai tos pačios akys,
Tai tas pats vaikystės veidas.
Basos kojos,
Knygų maišelis,
Ilgas, ilgas mokyklon kelias.

Žalioj Šeimenoj prausėm veidus,
Virš vandens neramios akys:
Neškite, bangos, pro sodą
Mus į didelį, platų gyvenimą!

O dabar ant ežero kranto,
Duosni saulė mum viską siūlo.
Tačiau nieko daugiau nebenorim,
Kaip akmenys tylim ir gulim . . .

LIUDAI G.

Kai slapta,
Po vardų histologinių,
Man kartojai Mačernio poeziją,
Jau tada, seno Vilniaus bičiule,
Žinojau — savęs neprarasi,

Ir akyse žėrės ta ugnelė,
Kuri uždega daiktus ir žmones,
Nuo kurios
Tirpsta ledo šventieji,
Nuo kurios
Šviečia Dievo malonė . . .
Springhurst, 1971 m. vasara

PAVIRS MANO VIRTUVĖ DULKĖM

Pavirs mano virtuvė,
Pavirs mano vijoklis dulkėm,
Ir duonos, druskos
Nebelauks šeima prie stalo.
Ištirps vaškinių rankų dvylika
Kaip žvakių,
Ant saulės delno žalio . . .

BĖGIMAS

Mes keliavom dieną ir naktį,
Sapnuose mindžiojom debesis
Po žvaigždžių
Kandelabrais.

Naktis gėrė iš mūsų burnų,
Baltą, bekraujį veidą
Glostė mirtis.
(Aš mačiau draugišką mirtį —
Ji tylėjo kaip žemė).

Po žvaigždžių kandelabrais
Visas pasaulis užmigo.
Kodėl jis tyli,
Kodėl jis miega,
Laukdamas mūsų lėtos
Mirties? . . .

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE

D. PETRUTYTĖ

Praėjusį kartą aptarėme, kad:

1) kiekvienas gyvas padaras — ypatingai savo vaikystėje — yra reikalingas specialiai paruoštos aplinkos,
2) aplinka turi atitikti kiekvienos gyvūnų padermės specifinius poreikius,
3) žmogus yra vienintelis tvarinys, kuris keičia aplinką,
4) žmogaus vaikas, ateidamas į šį pasaulį, neranda paruoštos aplinkos, kuri patenkintų jo psichofizinius ir socialinius poreikius, ir
5) civilizacijos ir kultūros išlikimui yra būtinai reikalinga socialinė reforma — tai specialios aplinkos paruošimas vaikams.

Todėl svarbiausias šių dienų uždavinys — neatidėliojant susirūpinti tinkamos aplinkos paruošimu priešmokykliniam vaikui, kad jis, jos padedamas, ko natūraliau įaugtų į technologinę kultūrą, neprarasdamas dvasinių žmogaus vertybių, iš kurių, turbūt, pati svarbiausia — *visuomeniškumas.*

Toji aplinka, kurioj šiandien vaikas gimsta ir auga, toli gražu, nepatenkina jo žmogiškųjų reikalavimų. Giliau žvilgterėję, tuojau įsitikinsime, jog daugiausia dėmesio skiriama vaiko fizinei egzistencijai, kai, tuo tarpu, dvasinis pradas kūdikyje ir vaike beveik visai nepaisomas. Ruošdami vaikui aplinką pirmiausia privalome galvoti apie vaiko dvasią, apie jos normalų ugdymą ir sveiką stiprinimą. Švento Rašto žodžiai: "dvasia svarbesnė už kūną", galioja ne tik suaugusiems, bet ir vaikams. Žmogaus asmenybės taurumas ir dvasingumas negali formuotis be tinkamos aplinkos. "Veltui mokslinė pedagogika stengsis pagerinti naująją kartą", sako Montessori, "jei ji nepajėgia padaryti įtakos į pagerinimą aplinkos, kurioje naujoji karta gyvena". (M. Montessori, The Montessori Method. New York: F. A. Stokes Co., 1912, psl. 125).

Paruošta aplinka teikia saugumą

Paruoštos aplinkos tikslas suteikia kūdikiui saugumo jausmą. Be jo neįmanomas normalus ir sveikas kūdikio vystymasis ir augimas. Montessori, kaip gydytoja, yra pastebėjusi, kad visos ligos turi ir psichologinį atspalvį, nes "psichologinis ir fizinis gyvenimas yra labai glaudžiai vienas su kitu susiję".

Gimęs kūdikis, kaip žmogiška būtybė, vien tik fiziniu požiūriu yra su dideliais trūkumais. Jis vargingiausias ir silpniausias iš visų žinduolių naujagimių. Ir tokiu jis lieka ilgą laiką. Taip pat naujagimyje negalima įžiūrėti ir jokių dvasinio gyvenimo žymių. Tas, į akis krintantis, dvasinis kūdikio neišsivystymas ir davė progos žmonėms manyti, kad jis esąs "tobula rasa", kad jis pats savyje neturįs ne tik dvasinio gyvenimo, bet ir jo pradų. Kūdikio ir vaiko sąmonėjimo apraiškos buvo išimtinai laikomos motinos, tėvo ir, bendrai, suaugusiojo tiesioginio veikimo nuopelnu. Pagaliau dauguma žmonių ir šiandien tebėra tos nuomonės, jog tik suaugęs įkvepia vaikui dvasingumą, meilę ir sąmoningumą.*)

Tai tikra tiesa, kad naujagimyje dar neegzistuoja jokios psichinės galios, bet tai nereiškia, kad jame nėra dvasinio gyvenimo užuomazgos, dvasinio gyvenimo pradų. Iš tikrųjų kūdikyje glūdi ne pačios dvasinės funkcijos, bet pajėgumas arba potencija jas sukurti, lygiai taip pat, kaip pirminėj fizinėj celėj glūdėjo pajėgumas sukurti fizinį kūną su visais sąnariais ir komplikuotais organais.

Montessori naujagimį vadina "dvasios gemalu". Kaip fizinis gemalas savo normaliam išsivystymui yra reikalingas placentos, taip dvasinis žmogaus gemalas arba užuomazga normaliam savo atsiskleidimui privalo kruopščiai ir sąžiningai paruoštos aplinkos, kuri kiekvienu metu, atatiktų ne tik augančio kūno, bet labiausia besiplėtojančios dvasios poreikius. Paruošta aplinka privalo būti fiziškai ir dvasiškai saugi, patraukli, miela ir pakankamai turinti dvasinio peno, kad apsaugotų naujagimio "dvasios gemalą" nuo suvytimo arba blogų polinkių įsiveisimo.

Pati pirmoji ir svarbiausioji paruoštos aplinkos sąlyga — *gimęs kūdikis neturėtų būti atskirtas nuo motinos,* kas yra daroma, su labai mažyte išimtimi, visose gimdyvių klinikose. Pimiau taip nebuvo ir šiandien dar nėra, kur žmogus tebegyvena gamtos prieglobstyje, vadovaudamasis jo prigimtin įdiegtais natūraliaisiais nuostatais. Daugelis tyrinėtojų pažymi, kad tuose kraštuose protinės, nervinės ir emocinės ligos beveik nežinomos.

Vienintelis dalykas, kuris naujagimiui užtikrina saugumą ir be didesnių dvasinių lūžių prisitaikymą prie naujų gyvenimo sąlygų, tai motinos artumas.**) Iš jos spinduliuoja dvasiniai spinduliai, kurie teikia stiprybę ir atgaivą silpnam kūdikėliui. Pašalinus naujagimį iš jų veikmės lauko, jį apgaubia slogi neviltis ir baimė, kurios vėliau pasireiškia įvairiais nenormalumais. Nereikia savęs raminti mintimi, kad kūdikis yra nesąmoningame stovyje ir, kad jam viskas vistiek pat. Taip nėra. Nesąmoningame stovyje išgyventa baimė palieka neišdildomus įspaudus individo pasąmonėje.

Oak Park, Ill. yra susiorganizavusi gydytojų grupė, kuri aptarnauja tas motinas, kurios nutaria gimdyti namuose, kad kūdikis išvengtų, to barbariško civilizacijos išmislo, giliai jo būtybę sukrečiančio atplėšimo nuo motinos. Kur tokio privataus medicininio patarnavimo nėra, daugelis motinų stengiasi po gimdymo bent kuo greičiau apleisti ligoninę.

Po gimtuvių taip pat labai svarbu apsaugoti kūdikį nuo staigių veiksmų jį kilnojant, nuo ryškios šviesos, nuo trankaus triukšmo ir panašių dalykų.

Nuogąstis silpnina saugumo jausmą

Kūdikiui atsipeikėjus ir sustiprėjus, maždaug po 8—9 savaičių, patartina, kai jis nemiega, patiesus stangrų patiesalą ant grindų, paguldyti ant jo kniūbščią kūdikį. Tokioj padėtyj kūdikis jaučiasi ne tik saugiai, bet ir nenuobodžiauja, nes jis laisvai gali apžiūrinėti aplinką ir joje esančius daiktus. Tuo tarpu gulėdamas aukštielninkas lovytėje, jis temato tik baltas lubas. Kol kūdikis nešliaužia ir neropoja, tol jis tik akimis siurbia aplinkinį pasaulį į save. Be to, labai svarbu ir neurologiniu požiūriu.

Guldant kūdikį ant žemės, jo galvutę reikia atsukti taip, kad jis galėtų matyti ir ramiai besitriūsiančią motiną. Po kiek laiko, paįvairinimui, būtų reikalinga ant virvelės prieš kūdikį pakabinti gražų spalvotą sviedinuką. Sviedinukas turi kabėti, neliesdamas grindų. Tai gera priemonė akių koordinacijai. Vėliau, kai kūdikis ima naudoti savo rankutes, jis labai įdomiai pats su juo žaidžia jį judindamas ir bandydamas pagauti.

Vežant kūdikį į lauką, reikėtų vengti staigių vežimėlio pakėlimų arba nuleidimų. Bendrai, bet kokie ūmūs judesiai gąsdina kūdikį, persmelkdami jo kūnelį

TEATRAS LIETUVOJE

E. K.

Opera, tuo metu dar visiškai naujas muzikos žanras, Lietuvoje buvo statoma jau XVII-tame šimtmetyje. Pirmą sykį ji buvo rodoma Vilniaus muzikiniame teatre, kurį Žemutinėje pilyje įkūrė Lietuvos didysis kunigaikštis Vladislovas IV Vaza. Šio teatro salėje ložės buvo pirmame aukšte. Pakviesti italų architektai jas turtingai išpuošė renesansinėmis arkomis, brangiais šilko audiniais, padabino auksu. Jaukiai apšviestame parteryje buvo tik stovimos vietos. Prieš pat sceną — nedidelė aikštelė, medine sienele atitverta nuo publikos. Čia stovėjo penki, raudonu aksomu apmušti, minkštasuoliai valdovui, jo giminėms ir užsienio kraštų pasiuntiniams. Dviejų aukštų scena ilguoju galu buvo atsukta į publiką. Jos kraštuose statydavo keturkampės prizmės pavidavo stulpus, ant kurių buvo nupieštos dekoracijos, sukant stulpus aplink ašį, dekoracijos būdavo labai greitai pakeičiamos.

Daug dėmesio skirta mašinoms ir įrengimams. Jų dėka buvo galima atkurti perkūnijos trenksmą, žaibavimą, banguojančia jūra plaukiančius laivus, kiloti žmones į viršų, ar gramzdinti į pragarą. Sceną apšviesdavo aliejinės lempos, gaubtais uždengtos nuo žiūrovų.

Vladislovas IV, jo artimieji ir svečiai žavėdavosi spektaklių siužetais, išpildomais puikia italų kalba. Mažiau apsišvietę klausytojai gėrėdavosi dekoracijų vaizdais. Juos stebino scenos technika, ypač kai žmogus staiga pakildavo į viršų arba prasmegdavo grindyse. Toks tipiškas to meto žiūrovas buvo ir didysis kancleris A. S. Radvila, kuris nepaprastai domėjosi dažnais scenovaizdžio pasikeitimais, fantastiškais vaizdais. Vladislovo IV biografai teigia, kad jis į teatro reikalus buvo įdėjęs visą savo širdį, kurią ir po mirties liepė palikti Vilniuje.

1636 metais Vilniuje, Žemutinėje pilyje buvo pastatyta Puccitelli opera — muzikinė drama "Elenos pagrobimas". Kartu su Ispanijos pasiuntiniu ir dvariškiais premjeroje dalyvavo ir Vladislovas IV. Po pagrindinės herojės Elenos lyrinių arijų scenoje pasirodydavo grakščios baleto šokėjos. Pastatymas buvo labai puošnus. Jame dalyvavo chorai, nimfos, dievai, grojo rūmų kapela.

Sekanti, pagal Puccitelli, pastatyta opera buvo "Atstumtoji Armidė". Siužetas — karšta Armidės meilė Kryžiaus karų riteriui ir jo išsigelbėjimas iš tos meilės pančių. 1646 metais nuskambėjo paskutinis Žemutinės pilies teatro spektaklis — opera "Andromeda".

RADVILŲ TEATRAS NESVYŽIUJE

Po to opera Lietuvos sostinėje nutilo jau ištisam šimtmečiui. XVIII-tame amžiuje šį žanrą atgaivino įvairios į Vilnių atvykstančios trupės.

* * *

18 amž. Did. Lietuvos kun. muzikiniame - teatriniame gyvenime svarbią vietą užima Nesvyžius, kur nuo 16 amž. savo buveinę turėjo didikai Radvilos, nuo 1736 m. ten veikė Mykolo Radvilos įkurtas pastovus orkestras, o Jeronimas Radvila buvo įkūręs orkestrą savo rezidencijoje Slucke. Karaliaus Stanislovo Augusto vizito proga 1784 Nesvyžiuje buvo atlikta J. D. Holando opera "Agatka". Ten pat veikė ir dramos teatras, kuris daugiausia siejamas su Pranciška Uršule Radviliene, Mykolo Kazimiero žmona. Ji ne tik statė ir režisavo, bet ir pati rašė dramos veikalus. Jos pirmasis veikalas "Žaisminga meilė" buvo pastatytas 1746 metais. Pradžioje daugiausia vaidino šeimos nariai, vėliau buvo kviečiami profesonalai aktoriai ir statomi klasikiniai Moljero veikalai. 1750 metais buvo įkurtas ir baletas, kuriam vadovavo baletmeisteris M. Loubet Mathieu.

Kitas svarbus kultūrinis centras buvo didikų Oginskių rezidencijoje Slonime, kur teatras turėjo tokią didelę sceną, kad galėdavo įplaukti tikri laivai. To laiko kompozitorių, kaip Mestazio, Saliero ir kitu operos reikalavo didingų pastatymų, todėl scenos dydis ir įvairios efektų mašinos buvo labai reikalingos. Prie teatro buvo ir baletas, kuris operose atlikdavo šokius.

Baleto pradininku Lietuvoje laikomas paižditininkis Antanas Tiesenhausen, kuris 1778 metais Gardine įkūrė baletą. Pirmasis mokytojas buvo italas Kajetonas Pettineti, vėliau iš Paryžiaus pakvietė baletmeisterį Ludviką Ledoux.

Visi teatrai, veikę didikų rūmuose, sunyko su Lietuvos Kunigaikštystės žlugimu, o 19 amž. visai buvo sulikviduoti.

* * *

---

nuo galvos iki kojų. Akyliau įsižiūrėję, pamatysime, kad kūdikis reaguoja į kiekvieną staigesnį judesį, visu kūneliu pastirdamas ir užsimerkdamas. O kiek išgąsčio kūdikiai išgyvena automobiliuose, kai visu smarkumu užtrenkiamos jo durys arba kai automobilis staigiai stabdomas.

Sveika ir stipri asmenybė bręsta tik saugioje aplinkoje!

---

*) D. Petrutytė, "Vaiko sąmonėjimo kelias". Straipsniai buvo spausdinti 1965 m. "Moteryje" 5 ir 6 numeriuose.

**) D. Petrutytė, "Kas užtikrina naujagimiui saugumą?" Straipsnis spausdintas "Moteryje" 1967 m. nr. 3.

PIRMOJI BIRUTĖ — M. PIASECKAITĖ - ŠLAPELIENĖ 1909 METAIS

* * *

LIET. VALST. OPEROS TEATRO SOLISTĖ — ELŽBIETA KARDELIENĖ — VIOLETA, VERDI "TRAVIATA"

1906 metais mėgėjų pastangomis Vilniuje buvo pastatyta Miko Petrausko melodrama Birutė, kuriai libretą parašė G. Žemkalnis. Pirmoji Birutė buvo M. Piaseckaitė-Šlapelienė. 1909 metais Birutė buvo pastatyta Palangoje, įjungus į ją kompozitoriaus J. Tallat-Kelpšos sukurtą baletinę sceną — Kęstučio vestuves. 1919 metais ji statoma Kaune mėgėjų, o 1921 metais Operos teatre. 1920 metais Kaune J. Tallat-Kelpšos, A. Kačanausko, S. Šimkaus, K. Petrausko, J. Žilevičiaus ir kitų meno veikėjų iniciatyva buvo įsteigta Lietuvių meno kūrėjų draugijos Operos taryba. Jos pastangomis mėgėjiškas lietuvių muzikinis teatras tapo profesiniu, kūrybinę veiklą pradėjo Verdi opera "Traviata".

Viso pastatymo siela buvo K. Petrauskas. Ruošdamas Alfredo partiją, jis tuo pat metu padėdavo dirigentui J. Tallat-Kelpšai, režisoriui K. Glinskiui, chormeisteriui J. Štarkai, solistams A. Galaunienei (Violeta) A. Sodeikai (Zermonas) J. Bieliūnui (baronas), P. Olekai (daktaras), V. Podėnaitei (Flora), J. Marcinkui (Gastonas), J. Vencevičaitei (Anina). Jis pats netgi paruošė trečiojo veiksmo baletą — čigonių šokį...

Operos paruošiamieji darbai prasidėjo spalio mėnesį ir truko du su puse mėnesio. Operos ansamblis neturėjo nė vienos repeticijos su orkestru! Iškilo daugelis trūkumų: nebuvo iš ko pagaminti dekoracijų, teatras neturėjo tinkamų rūbų — skolinti frakai nepergeriausiai atrodė ant artistų pečių, o batai buvo tiesiog skandalingi.

Publika užpildė teatrą visa valanda anksčiau prieš spektaklio pradžią. Pirmas per vargą ir pasiaukojimą sukurtas lietuviškos operos spektaklis praėjo su dideliu pasisekimu.

1922 metais Meno kūrėjų draugija suvalstybinama, o 1925 m. prie operos ir dramos kolektyvo buvo prijungta baleto trupė. Pasibaigus organizaciniam lietuvių profesinio operos teatro periodui, prasidėjo pirmasis jo kūrybinės veiklos etapas, kurio metu pagrindinis dėmesys buvo skiriamas repertuarui.

1927 metais savo pirmąją operą Halevi "Žydė" pastatė režisorius P. Oleka. Didžiulis indėlis, vystant lietuvių teatro meną, priklauso scenografui M. Dobužinskiui, kuris sukūrė puikias dekoracijas ir kostiumus "Borisui Godunovui", "Kunigaikščiui Igoriui", "Pikų Damai", "Don Žuanui", "Radvilai Perkūnui" ir kit.

Antrame operos teatro gyvavimo dešimtmety repertuarą papildė ne tik naujos klasikinės, bet ir lietuviškos operos. Buvo pastatyta J. Karnavičiaus "Gražina" (1933) ir "Radvila Perkūnas" (1937), A. Račiūno "Trys Talismanai" (1936) ir J. Dambrausko perredaguota M. Petrausko instrumentuota "Eglė Žalčių Karalienė" (1939).

Tuometiniai operų pastatymai, platus ir įvairiapusiškas repertuaras rodo, kad teatras jau turėjo gerą orkestrą, kvalifikuotus dirigentus, režisorius, scenografus ir dainininkus. Kipras Petrauskas scenoje sukūrė visos eilės operinių herojų paveikslus.

Šalia K. Petrausko tenoru dainavo Kutkus, Orantas, Santvaras, Sprindys, Gutauskas; baritonu Ant. Sodeika, Šulginas, Mažeika, Butėnas, Baltrušaitis, Stepas Sodeika; bosu — Oleka, Puškorius, Katelė, Stasys Sodeika, Kučingis, Nauragis, Norvaiša, Vaičiūnas ir kiti.

Moterys taip pat sukūrė eilę ryškių charakterių. Koloratūrinio soprano partijose dainavo Galaunienė,

OPERA "RADVILA PERKŪNAS", KOMP. J. KARNAVIČIUS, DEK. DAIL. J. DOBUŽINSKIS

LIETUVOS VALST. OPEROS IR BALETO TEATRAS

Kardelienė, Jasaitytė; lyriniu sopranu Matulaitytė, Dambrauskaitė, Staškevičiūtė, Augaitytė, Radzevičiūtė, Zaniauskaitė; dramatiniu Grigaitienė, Rakauskaitė, Motiekaitienė, Darlys - Drangelienė, Kaupelytė; mezzo-sopranu Vencevičaitė, Jonuškaitė, Lipčienė, Dičiūtė, Kaskas, Kalvaitytė, Adomaitienė ir kitos.

Tuo metu kūrybingai reiškėsi ir dailininkai-dekoratoriai, tarp kurių pasižymėjo V. Didžiokas, B. Didžiokienė, V. Dubeneckis, O. Dubeneckienė-Kalpokienė, P. Kalpokas, A. Galdikas, S. Ušinskis, L. Truikys ir kiti.

Profesinį lietuvių operos teatro meistriškumą ugdė ir gausios žymių to meto dainininkų gastrolės. 1934 metais į Kauną buvo atvykęs F. Šaliapinas, kuris su milžinišku pasisekimu dainavo "Fauste" Mefistofelio partiją.

1937 metais J. Mažeika laimėjo sidabro medalį Vienos tarptautiniame vokalistų konkurse.

Valstybinio teatro operos spektakliai tuo metu tapdavo tikra Kauno kultūrinio gyvenimo šventė. Valstybinis teatras tapo kultūros židiniu, puoselėjančiu geriausias klasikinio meno tradicijas.

1948 metų rudenį operos ir baleto teatras buvo perkeltas į Vilnių. Sukurta epinė V. Klovos opera "Pilėnai", to paties kompozitoriaus "Vaiva" ir "Duktė", herojinė B. Dvariono "Dalia", V. Klovos "Du kalavijai", A. Račiūno "Saulės miestas". Pastarieji kompozitoriai prabilo savita muzikine kalba. Iškilo eilė solistų. Didžiausio populiarumo susilaukė tenoras A. Noreika ir baritonas V. Daunoras.

* * *

Šalia operos veikė ir baletas, kurio studija buvo įsteigta po pirmojo "Traviatos" spektaklio. Pirmoji šokių mokytoja buvo Dubeneckienė, kurios pirmųjų mokinių tarpe buvo vėliau pagarsėję šokėjai: Jovaišaitė, Kelbauskas ir kiti. Vėliau pakviestas baletmeisteris P. Petrovas 1925. 12. 4. pastatė pirmąjį baleto spektaklį — Coppelia. Laikui bėgant baletas išaugino būrį gabių šokėjų, kurie garsino Lietuvos vardą ir užsienyje. Baleto repertuare buvo visų garsiausių baletų pastatymai, vėliau statomi ir lietuvių kompozitorių kūriniai: Pakalnio — Sužadėtinė, Gruodžio — Jūratė

Op. Sol. V. JONUŠKAITĖ-ZAUNIENĖ

Bal. sol. J. JOVAIŠAITĖ-OLEKIENĖ

Op. sol. A. DIČIŪTĖ-TREČIOKIENĖ

BAL. SOL. ALODIJA RUZGAITĖ, FILME "EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ"

ir Kastytis, Dvariono — Piršlybos ir kiti. Pasižymėję baleto šokėjai: Malejinaitė, Kelbauskas, Juozapaitytė, Jovaišaitė, Orentienė, Babuškinaitė, Kublickaitė, Velbasis, Jagminas, Modzeliauskas, Šlepetytė, Sventickaitė, Sabaliauskaitė, Ruzgaitė, Knitaitis, Liepinas ir kiti.

* * *

"VILKOLAKIS" REPETUOJA

VALST. DRAMOS TEATRO AKTORĖ ONA RIMAITĖ (dešinėje)

Iki Nepriklausomybės laikų lietuviškasis dramos teatras buvo mėgėjinio pobūdžio. Gimė jis spaudos draudimo laikais. Atskiros vaidintojų grupės aktyviai reiškėsi Petrapily, Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Panevėžy, Marijampolėj, Rygoj, Biržuose, J. A. V-se. Visi šie vienetai turėjo nepaprastos reikšmės kovai prieš spaudos draudimą ir tautinio susipratimo ugdymui, tačiau aukštesnio meninio lygio jie nepasiekė.

Kauno Valstybinis dramos teatras buvo pirmasis pastovus ir ilgą laiką vienintelis profesionalus lietuvių dramos teatras Lietuvoje. Jis turėjo lemiamos reikšmės daugelio lietuvių rašytojų draminei kūrybai.

Pirmieji lietuvių teatro žingsniai į profesionalumą buvo žengti Vilniuje. Čia 1918-19 metais "Skrajojantis Vaičkaus Teatras" tapo pirmu valstybės globojamu scenos meno vienetu. 1919 metais žymus teatralas Kastantas Glinskis įkūrė Vilniaus lietuvių teatro studiją. Lenkams užgrobus Vilnių, teatrinis gyvenimas ėmė koncentruotis Kaune. Antanas Sutkus čia jau buvo išsirūpinęs valdžios paramą Tautos teatrui steigti. 1920 metais atsidarė Lietuvių meno kūrėjų draugijos "Dramos Vaidykla", kurioje dirbo net trys režisoriai: K. Glinskis, J. Vaičkus ir A. Vitkauskas. Greta jos buvo A. Sutkaus dramos studija. Čia susikūrė ir satyrinis Vilkolakio teatras.

Lietuvių dramos teatrui bręsti naujos sąlygos susidarė perorganizavus anščiau minėtą Meno kūrėjų draugijos vaidyklą į Valstybinį teatrą, kurio direktoriumi buvo paskirtas L. Gira. Čia toliau būrėsi pagrindinės režisūros pajėgos: K. Glinskis, B. Daugvietis, A. Sutkus, A. Oleka-Žilinskas ir kt.

Ilgainiui Valstybinis Teatras išaugo į brandų meno židinį, iš kurio vėliau susiformavo Šiaulių, Klaipėdos ir Vilniaus teatrai. Nuo jo atskilę bandė formuotis ir kaikurie savistovūs teatriniai kolektyvai (Jaunųjų teatras, Eksperimentinis teatras ir kiti).

Laisvos Lietuvos gyvavimo metais buvo nueita labai svarbus lietuvių profesinio teatro formavimosi ir brendimo kelias. Nė viena dvasinio gyvenimo sritis nesusilaukė tokių karštų diskusijų kaip teatro reikalai. Ankstyvųjų mėgėjiškų vaidinimų laikais įsišaknijęs inteligentijos jautrumas scenos menui pavirto nauju sąjūdžiu už aukšto meninio lygio teatrą.

Profesinė teatro veikla turėjo nemaža įtakos ir dramaturgijai. Daugelis to meto rašytojų siekė savo kūriniais pasitarnauti ne vien tik literatūrai, bet ir profesinės scenos menui. Ta linkme pasuko P. Vaičiūnas, S. Čiurlionienė-Kymantaitė, B. Sruoga ir kiti. Scenai ima rašyti A. Vienuolis, K. Binkis, S. Santvaras, K. Inčiūra. Statomi Vydūno, Krėvės, Putino veikalai. Rašytojams paskatinti buvo skelbiami dramos

VILNIAUS VALST. DRAMOS TEATRAS

IBSENO "NORA",
AKTORIAI — M. MIRONAITĖ,
J. PALUBINSKAS ir
H. KAČINSKAS

konkursai, skiriamos premijos. Buvo stengiamasi ugdyti publikos skonį statant psichologiškai sudėtingus dramos veikalus. Šalia Maironio istorinių dramų 1923 m. Tautos teatras pastatė T. Vaišnoros dramą "Gedimino sapnas", Valstybinis teatras — S. Čiurlionienės-Kymantaitės "Aušros sūnus". 1929 m. Oleka-Žilinskas surežisavo V. Krėvės "Šarūną", reikalaujantį didelio kūrybinio subrendimo. B. Dauguvietis surežisavo Gogolio "Revizorių", Krėvės "Skirgailą", "Likimo Kelius", "Žentą", V. Mykolaičio Putino "Valdovą" ir kitus. 1939 m. R. Juknevičius pastatė G. Hauptmano "Prieš saulėleidį". Laisvės metais sceną išvyko apie 50 lietuvių autorių veikalų. Vėliau V. Dineika pastatė S. Čiurlionienės "Didžiąją Mugę", P. Kubertavičius — S. Santvaro "Žvejus", K. Inčiūros "Gimtąją Žemę", Grušo "Tėvą"; du Griciaus veikalus — "Išvakarė" ir "Karšta vasara"; bendradarbiaujant rež. Henrikui Vencevičiui pastatytas "Herkus Montas".

Kauno teatras išugdė daugelį įžymių scenos meistrų: aktorių, režisorių, dailininkų. Nepriklausomoje Lietuvoje veikė ištisa eilė dramos studijų. Valstybės Dramos pagrindą sudarė Vaičkaus mokiniai: O. Kurmytė, A. Vainiūnaitė, O. Rymaitė, P. Kubertavičius, J. Stanulis, J. Mačys; K. Glinskio mokyklą išėjo: Arlauskaitė, Jakavičiūtė, Dauguvietytė, Jukna, Čaikauskas; A. Sutkaus vaidybos studiją baigė: Oškinaitė, Pinkauskaitė, Bindokaitė, Vosyliūtė, Jurašūnaitė, Žalinkevičaitė, Kačinskas, Siparis, Chadaravičius, Rudzinskas, Derkintis, Inčiūra; B. Dauguviečio mokiniai: Juodytė, Jackevičiūtė, Rutkauskaitė, Zdanavičiūtė, Kurmytė, Monkus, Mackevičius, Kernagis ir daugelis kitų.

Kaune 1940 metais buvo įsteigtas Jaunojo Žiūrovo teatras, vėliau pavadintas Jaunimo teatru. Jaunojo dramos teatro studiją, vadovautą S. Čaikausko, baigė aktoriai: Pukelevičiūtė, Dauguvietytė, Kėvalaitytė, Ostrauskas.

Vilniaus teatras, įsteigtas 1940 metais debiutavo Hjermanso drama "Viltis". Jame dirbo režisoriai R. Juknevičius ir B. Dauguvietis. Šio teatro geriausiuose spektakliuose pasirodė eilė žymiausių Lietuvos aktorių: Siparis, Chadaravičius, Mironaitė, Vosyliūtė, Blekaitis, Jukna, Kačinskas, Palubinskas, Škėma, D. Kubertavičiūtė ir daugelis kitų. Pastaruoju metu vyriausiu režisorium yra H. Vancevičius. Atskiri teatrai, pasiekę profesionalinio lygio, dar veikia Klaipėdoj, Šiauliuose, Panevėžyje. Ypatingai pažymėtinas pastarasis, kuriam vadovauja garsusis aktorius - režisorius Miltinis, savo pastatymais sulaukęs aukšto įvertinimo.

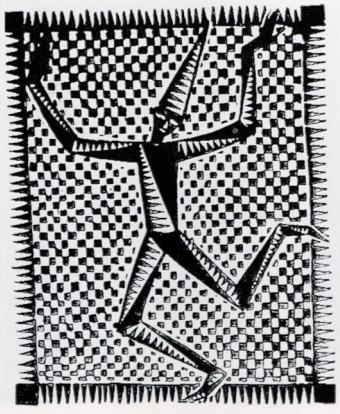

* * *

Tokia yra trumpa Lietuvos teatro apžvalga. Daug kartų pasikėlė scenos uždanga, daug kartų skridom į svajonių pasaulį, daug kartų pro mūsų akis žvgiavo Andromeda, Birutė, Violeta, Carmen, Mefistofelis, Figaro, Don Juanas, Rigoletto ... Daug pasiekta, daug nuveikta — visų nesuminėsi. Senieji pasitraukia — jaunieji tęsia darbą toliau.

SENOJOJ PAKELĖJ

(Iš rašomų atsiminimų apie Putiną)

M. SLAVĖNIENĖ

Išėjus iš Gudelių bažnyčios šventoriaus ir pasukus pro šventoriaus tvorą kairėn — rytų link — prasideda kelelis, neplatus, tik kaimiškų vežimų ratų ištrintas, dviejų provėžų. Bet žmonių jis buvo vadinamas ne keleliu, o keliu. Gal dėl to, kad jis buvo gana ilgas — kelių kilometrų.

Pirmiausia šiuo keliu pasiekiami už varsnelės nuo bažnyčios besą Gudelių kapai. Laidojimo procesijai — prieky karsto su kryžium ir juodom vėliavom, — dar visai nepasiekus senojo šakoto ąžuolo, įsigalėjusio kelio pakrašty tiesiai ties klebonijos trobomis dešinėj pusėj, kiek atokiau nuo kelio — įeinama į tąją amžinojo poilsio vietelę — liepų ir kitokių lapuočių medžių gojelį — mirusiųjų šventovę. Ties ąžuolu kelias pasisuka per Ivoniškio laukus šiaurės link. Toliau už kelių varsnų, ties Žvyriakalniu jis vėl pakrypsta į rytus ir priartėja Ivoniškio didžiųjų miškų pakraštį. Tuoj už Žvyriakalnio, baigiantis Ivoniškio laukams, kairėje kelio pusėje prasideda Gražiškių kaimas, o su juo žemėmis susisiekia ir Pilotiškiai.

Pilotiškių kaimą nuo Gražiškių skiria nedidelis kalnelis, ant kurio anais laikais augo apyskurdis gluosnis, — vėjų pakuprintas, nepaliaujamai mosuojąs savo plonomis, iki žemės nutysusiomis, ilgomis šakomis. Prie šio gluosnio buvo prikaltas nedidelis metalinis kryželis, dėl ko ir pats kalnelis turėjo "Kryžiaus Kalnelio" vardą. Praeidami ar pravažiuodami pro šį kryžių vyrai nusiimdavo kepures, o moterys persižegnodavo. Kiek kartų teko man eiti per šį kalnelį su mama, ji visada praeidama pro kryžių ne tik persižegnodavo, bet, pasižiūrėjus į jį, patylomis sukalbėdavo kažkokią maldelę. Kadangi tos maldelės žodžių nenugirsdavau, man atrodydavo, kad mama tam kryželiui ar tam pasikūprinusiam gluosniui pakuždėdavo kažką man nežinomo, kažką inity maus, kokią savo sielos paslaptį... Nukryžiuotasis priimdavo tai skausmingu veidu, agoniškai užmerktomis akimis, o gluosnis palinguodavo beveik žemę siekiančias savo šakas.

Mažasis Vincukas, pirmiausia savo mamos vedinas, vėliau lankydamas Gudelių mokyklą, o dar vėliau — jau būdamas Putinu — kiekvieną kart eidamas per tą "Kryžiaus Kalnelį", pro tą gluosnį-svyruonėlį su Kristaus kančia, turėdavo savo jautria, poetiška siela pajusti ten glūdinčią savotišką mistiką, savotišką paslaptingumą. Ar kartais ne per tą kalnelį beeinant žybtelėjo šviesi kūrybinė kibirkštėlė, kuri įkvėpė Putiną parašyti vieną iš geriausių savo eilėraščių — "Rūpintojėlį".

S. KARINIAUSKAITĖ ŠVENTĖ

(...)

"Bet kam gi tu, budrus Dievuli mano,
Prie lygaus kelio rūpestėliu rymai?
Prie lygaus kelio, kur vargų vargeliai
Vieni per dienas dusaudami vaikšto.
Dievuli mano, ar gi mūsų godos
Tave prie kelio iš dangaus atprašė,
Ar gal šviesios rudenio naktužės
Tave iš mūsų žemės išsapnavo?"

(...)

Šie posmai rodos ir kalba apie tą mūsų Kryžiaus kalnelį.

Nusileidus nuo kalnelio, už varsnelės turėjo prasidėti senojo Pilotiškių sodžiaus gyvenvietė — abiem pusėm kelio, viena prie kitos sustatytos sodybos. Ateinant keliu nuo Gudelių, sodžiaus pradžioje, kiek ant kalvelės, buvo Mykolaičių sodyba. Kaimynu iš vakarų pusės buvo Makauskas, kuris sodžiui išsiskirsčius į vienkiemius, paliko senoj vietoj gyventi; nesu tikra koks iš rytinės pusės kaimynas buvęs — gal Dranginis.

Mūsų, Juozo Mykolaičio vaikų, augimo metu, jau vienkiemyje, senoji sodybavietė buvo apsupta tarsi kokiu romantizmu — joje slypėjo kažkas mielo, lyg kad ten vis tebegyventų proseneliai, lyg kad joje mes būtume kažkeno laukiami... Mane pačią, jei vasaros metu tekdavo eiti padirbėti į tąją senąją sodybavietę, apimdavo savotiškas džiaugsmas, — lyg eitum pas kokius savo mielus gimines, senelius ar prosenelius mielon viešnagėn.

Ir tikrai, toje mūsų sodyboje būdavo smagu. Jeigu dirbi ant pačios kalvelės viršūnės — grėbi dobilus, ar riši vasaroją (rugių ar kviečių griebti neida-

A. TAMOŠAITIS
EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ

vau), ar ritini žirnius į volus — malonu, karts nuo karto, žvilgtelti į čia pat betysantį baltą kelią, kuriuo praeina vienas kitas žmogus. Pažįstamas ar nepažįstamas tas praeinantysis, pasukęs galvą į mus, dirbančiuosius, garsiai šūkteli: "Padėk Die!" Tai reiškia "padėk, Dieve", — lyg tai įsakymas Dievui, kad Jis mums pagelbėtų dirbti... Į tai mes atsakydavome: "Dėku, dėku".

Bet ypač būdavo miela grėbti šienelį sodybos pievoje, visai įsitraukiančioje į Ivoniškio mišką pakraštį. Pačiame papievyje — keletas baltų lieknų beržėlių, keletas lazdymų krūmų, aviečių šeimynėlių, žemuogių kupstelių. Betraukiant grėbliu sausą, kvepiantį šieną, kartais išsiverčia sultinga, nors kiek ir apvytus, išsirpusi žemuogė, šienpiovių dalgio pakirsta. Šią prarijus jau nebeiškenti — meti grėblį ir neri pagirin pasmaguriauti: tave traukte traukia skaniom gėrybėm ir žemuogių kupsteliai ir avietės, ir riešutai. O kai šienas jau būdavo sugrėbtas ir sukrautas į kūgelius, namo nesiskubindavome. Išsitiesdavome ar tai prie vieno, kurio kūgelio, ar beržėlio pavėsyje ir...moderniškai sakant, "piknikaudavome": juodos duonos riekė su aptirpusiu ant jos sviestu ir apšilusiu sūriu, užsigeriant saldžiarūgščia gira — kas gali būti skaniau. O ir pats poilsis — koks mielas, koks saldus! Tėtė, užmetęs galvą ant savo kietų darbo rankų, net ir užknarkdavo įgriuvęs į gilų miegą. Senoji sodybavietė mūsų tėtei buvo lyg antrieji namai, nes čia jis augo, čia jis mažas bėgiojo, čia kelio minkštoj "pieskelėj" žaidė.

Kadangi mūsų mama visada eidavo kartu su visa šeimyna į laukų darbus, aišku, ir į šią sodybą ateidama dirbti, atsinešdavo kartu savo pirmagimį sūnelį Vincuką. Rodos matau, kai jis beržėlio pavėsy paguldytas ant drobinės namie austos paklodėlės, tokiuose pat drobiniuose marškinėliuose, plačiai atvertomis mėlynomis akutėmis seka mirgančius beržėlio lapelius ar dangaus mėlynėje slenkantį baltą lengvutį debesėlį. O pagirio geroji laumė ar tada nežiūrėjo paslapčiomis į tą mažąjį kūdikėlį, ar neprisegė prie jo sielos gležnučio rūbelio keturlapio dobilėlio?...

Pats Putinas savo atsiminimuose apie tą senąją mūsų sodybą taip rašė: "Tačiau aš dar atsimenu senosios sodžiaus sodybos sodą prie kelio, likusį be trobesių. Po kurio laiko ir tą sodą panaikino, kadangi iš jo nebuvo jokios naudos. Liko tik kelios didelės liepos prie kelio ir atokiau, alksnynėlis (vėliau jis buvo taip pat iškirstas, — M. S.),sena laukinė kriaušė, dar ilgus metus viliojus mus vaikus, mažais savo vaisiais, kurie, supilti į šieną ir patrešę, būdavo nepaprastas skanumynas". (V. Mykolaitis-Putinas, Raštai, VII t., 295 p.).

Mylimai mamytei

Dr. EMILIJAI NORVAIŠIENEI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame NORĄ ir ALFREDĄ KULPAVIČIUS.

Šį liūdnąjį momentą teskaidrina krikščioniškoji viltis ir visų mūsų malda.

K. L. K. M. D. Centro Valdyba,
"Moters" žurnalo bendradarbės ir administratorė

• NAUJOS KNYGOS

KAROLĖS PAŽĖRAITĖS ROMANAS "ANAPILIO PAPĖDĖJE

PR. NAUJOKAITIS

Autobiografinių bruožų turįs šiais metais išleistas K. Pažėraitės romanas "Anapilio papėdėje" vaizduoja Lietuvos valstybės atsikūrimo pradžią. Tai 1919-22 metai Suvalkijoje, pilni audrų, pavojų, kovos entuziazmo, idealizmo, aukos dvasios. Savanorių žygiai, gimnazijos suolo pakeitimas naujai supiltu kapu, veržimasis į mokslą nugalint sunkiausias materialines kliūtis — šio laikotarpio pagrindinė spalva.

Romanas sudėtas iš 39 gabalėlių, turinčių antraštes. Ne visi tie gabalėliai vienodai gerai susieti su pagrindine veikalo ašimi. Kaikurių, jei nebūtų, nepasigestume. O taip pat tarp tų gabalėlių pasitaiko ir nežymių spragų. Taigi romanas yra mozaikinis, sudėstytas iš parinktų akmenėlių. Daugumas tų akmenėlių yra šiltų spalvų, traukte traukiančių skaitytoją. Mes mielai keliaujame su pagrindine veikėja Jone Dzūkijos paežeriais, įsiklausome į šilelių ošimą, į bangų šiurenimą, stebime saulėleidžių spalvas, perbėgame mergaitės dienoraščio puslapius, jos nesudėtingos poezijos posmelius. jos nedrąsų dainavimą, jos atsiskleidimą gamtai ir svajonėms.

Romano centre jauna mergaitė — Jonė Vingėlaitė. Jos sunkus kelias į mokslą — daugelio mūsų besikuriančios Lietuvos šviesuolių kelias. Pradėjus mokslus Voroneže, paskui tęsusi kiek Maskvoje, persikelia į Marijampolę. Čia taip pat įsikabinusi gimnazijoje, dar tik 16 metų teturėdama, turi tapti kaimo mokytoja. Kiek susitaupiusi, vėl gr'žta į gimnaziją. Tėvas, buvęs mokytojas ir draudžiamojo laikotarpio laikraščių bendradarbis, jau miręs. Motina po sunkios šiltinės ligos mažai pajėgi ką nors veikti. Jonę ir jos motiną globoja seneliai, šiaip taip besiverčią iš mažo ūkelio Šventežeryje. Tai ir Jonė, vėl tik metus pasimokiusi, turi griebtis tarnybos, kad vyresni du broliai galėtų jos remiami kiek pasimokyti... Tai lyg tankiame miške, kai vienas medelis padeda kitam stiebtis į saulę...

Jonės charakterį autorė atskleidžia su jautriu subtilumu. Tai poetiškos sielos mergaitė, dora idealistė, jautri gamtai ir aplinkai, bet nedrąsi ir uždara, save išsakanti dienoraštyje, poezijos posmuose ir dainose. Tačiau jos puikus balsas dėl nedrąsos į platumas neišeis. Jonė ir meilę slepia giliai širdyje. Gyvena svajonėmis ir kenčia. Jonė turi telepatinę savybę pajusti įvykius, bet taip pat kažkokia joje glūdinti jėga stumia ją į pasyvumą ir net verčia elgtis ne taip, kaip ji nori.

Jonės pamiltasis Tauras taip pat vaizduojamas idealistu, kilniu jaunuoliu, turinčiu nepaprastų gabumų mokslui ir visuomeniniam veikimui. Jis savo pamiltus idealus stengiasi nešti į gyvenimą, tiesiog savo kilnumą spinduliuoja į aplinką. Tačiau ir jo charakteryje yra pasyvumo, magiško ryšio su pasyvia ir kenčiančia Jonės meile. Tauras žūsta nuo piktadario rankos, ir Jonės skausmą autorė sugeba perkelti į aukštesnę plotmę, į Anapilio (amžinosios pilies) papėdę.

Ir antraeiliai veikėjai vaizduojami gyvai, įtikimai. Bene spalvingiausia po Jonės yra senelė. Po šiurkštoka išore, kandžiu liežuviu, kieta valia tvarkant kasdieninius reikalus — retais momentais pajuntame jautrią sielą, mylinčią širdį. Senelis — pasyvus, švelnus. Jo būdo bruožų, atrodo, yra persidavę ir Jonės charektoriui. Atsitiktinės Jonės draugės taip pat apmestos ryškiais brūkšniais. Atskirą epizodą sudaro Prapuntų dvaro žmonės. Kompoziciniu atžvilgiu šis epizodas romanui mažai reikalingas, nes pagrindiniuose Jonės gyvenimo įvykiuose jis beveik neįsijungia. Tačiau savyje jis yra reikšmingas idėjiškai, spalvingas literatiškai. Atsikūrusios Lietuvos gyvenime aplenkėjęs bajorijos luomas, geriau pasakius, jo negausios liekanos, dėl atgyventų išorinio etiketo formų skrupulingo saugojimo darosi juokingas. Bet besikuriąs demokratinis gyvenimas leidžia ir tokiam dvarui pasilikti ir pamažu prisitaikinti prie naujo stiliaus.

Romano pagrindinė veiksmo vieta — Marijampolė, ypač jos gimnazija. Veiksmo vietą papildo didžiųjų Dzūkijos ežerų vaizdai, Šventežerio bažnytkaimio melancholiška idilija, Prapuntų dvaro ir ežero gestanti romantika. Kai ežerų gamta nuteikia svajingai ir lyriškai, tai Marijampolės gyvenimas pulsuoja kasdienine realybe, dažnai kieta ir negailestinga, su įtempto darbo našta ir nepriteklių rūpesčiais. Aplinkumos tikrumą autorė ryškina net tikromis žmonių pavardėmis. Tiesa, tų žymiųjų žmonių ji nevaizduoja, tik pamini, leidžia veikėjams su jais susitikti, bet ir jų vien parodymas sudaro reikiama atspalvį Marijampolės kultūriniam fonui. Tai atgimusios Lietuvos žymus kultūrinis centras. Ši tema mūsų grožinėje literatūroje dar mažai liesta. Ir mūsų autorė į šios sietuvos gelmes net nemėgino leistis. Jai rūpėjo idealistinis, mokslus einąs, Lietuvos jaunimas. To jaunimo anometinę dvasią autorė pagavo ir savo personažų veikimu gana ryškiai parodė. Romanas parašytas lengva kalba, vaizdingu sakiniu.

Karolė Pažėraitė, ANAPILIO PAPĖDĖJE, romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas Čikagoje, 1971 m. Aplankas dail. Giedrės Vaitienės. Knyga 286 psl., kaina $5.00.

UGNIES ŽIRGAS SUŽVENGĖ

"Mažųjų pasaulis" praturtėjo puikia pasakų knyga.

Dideliam, keturių spalvų viršely, pasakų girios fone piestu stodamas jau žvengia Sonės Tomarienės UGNIES ŽIRGAS.

"Kartą gyveno jaunas ir gražus karalius" atsiveria didelio formato puslapis, "Jis turėjo puikius rūmus..., bet jaunasis karalius buvo nesmagus, jo širdis nerimo..."

— Mielas karaliau, — įsiterpė jo sena auklė. — Jok į užburtąją girią, kur lakioja stebūklų paukštis. Jis tave pamokys, kaip rasti laimę —

Ir taip, su stebuklingu paukščiu, su ugnies žirgu, užburtoj girioj atsiveria pasakų pasaulis. Gi iš puikių rūmų priverstiems pasitraukti karalaičiams — Žibutei ir Lineliui — tas pasakas seka ne kokia geroji senelė, o ilgoj kelionėj sutikti ir pamilti gyvūnai. "Visi mandagiai su tuo sutiko, ir voverė pradėjo savo pasaką" (psl. 43). "Jis dar kartą pažvelgė į vapsvą, bet Tigradryžė tik sučiaupė lūpas, ir voras pradėjo pasakoti" (psl. 67). "— Vėliau, vėliau, — pertraukė pelėda. — Ateis tavo eilė ir papasakosi viską. Dabar tegul pradeda šikšnosparnis" (psl. 32). "— Audra jau seniai praėjo, — pastebėjo šikšnosparnis. — Iš tikrųjų, — sutiko voverė, žvilgterėjusi per langą. — Vaikai, budinkitės! Pelėda pasakos apie karalaičius" (psl. 95)... Ir vapsva, ir taikusis žaltys, ir krupis, ir šikšnosparnis kiaurą naktį seka pasakas, kad užburtoj girioj karalaičiai neužmigtų (tuomet jau daugiau ir nepabustų!). Gyvūnai nori išgelbėti karalaičius, kadangi jie kelionėje pagelbėjo tai vienam, tai kitam jų giminaičiui. Žūtbūtinėj kovoj už laisve Linelis net savo mažu kūneliu užstojo ugnies žirgą nuo piktosios Žaibonės durklo. "Durklas nepataikė žirgui, bet pervėrė karalaičio ranką. Žirgas pasipurtė ir sužvingo taip skardžiai, kad visa giria suošė." Ir pranyko nakties burtai. O paskui... baltasis paukštis ir toliau giedojo laimės ir meilės giesmes — ir gyveno jie laimingai!

UGNIES ŽIRGAS vertingas ne tik savo literatūriniu žavingumu (sklandi taisyklinga kalba, gyvi dialogai, keliais bruožais tiksliai apibūdinti pasakos veikėjai), o ir pedagoginiu, didaktiniu jautrumu. Pasaka čia ne vien tik vaikams "užbovyti" ir ne vien vaizduotei puoselėti. Pasaka, kaip kad garsieji senovės apologai, turi turėti ir savo pamokymą. Graikai visuomet iš pasakos išvesdavo išvadą: "O logos dokei". Lotvnai irgi: "Fabula docet..." UGNIES ŽIRGE pasakos moralę atranda patys klausytojai (mat, ir pačioj pasakoj yra klausytojų).

— Ko galėtumėt iš tos pasakos pasimokyti? — vėl paklausė voverė... — O tingėti negražu. Matote, kas tinginiui kurmiui nutiko (psl. 42-43).

— Taigi, — tęsė voras, — iš mano pasakos pamatysite, kad išdidumas yra pavojingas dalykas ir vabalams (psl. 67).

— To jis ir užsitarnavo, — pastebėjo Linelis. — Koks baisus pavyduolis!

— Taip pavydėti—ir dar tikram savo broliui! — stebėjosi voverė. Ir šį kartą nebeklausinėjo savo vaikų, ar suprato pasaką, nes jie miegojo... (psl. 94).

"Jok į užburtąją girią, kur lakioja stebuklų paukštis. Jis tave pamokys, kaip rasti laimę", pasakos pradžioj skamba senosios auklės patarimas.

Pamokyti, kaip rasti laimę! Tai daugiau, negu pasakos užduotis. Tačiau,

AMŽINASIS MIESTAS

S. VILKAUJA

Kiekvienas turistas, kuris keliauja po Europą, būtinai aplanko Italiją, o ypačiai Romą. Senoji Roma — amžinasis miestas. Tai miestas, kurio garsas ir galybė skambėjo pasaulyje; tai miestas, kur gladiatoriai, sveikindami Cezarį, ėjo mirti arenose, kur pirmieji krikščionys buvo varomi į cirko aikštes žvėrims sudraskyti, kur patys romėnai šaukė: "Daugiau duonos ir žaidimų!" Tad kiekvieno keliautojo svajonė — bent trumpai sustoti Romoje, parvmoti Tiberio pakrantėje ir pasigrožėti puikia senojo miesto panorama. Ir tikrai, nė vienas Europos miestų neturi tiek senovės pastatų liekanų, šventyklų, kolonų, arkų, imperatorių pergalės vartų, statulų, kiek senoji Roma, kuri savyje gaubia daug didybės ir pergalės, bet drauge ir siaubo. O liepos mėn. viduryje Roma žaliuoja nuo pušų, palmių, kėdrų ir mirtų ir žydi olendrų žiedais. Beveik visuose kiemuose, darželiuose, skveruose pamatai baltų, ružavų, tamsiai raudonų olendrų krūmus, kurių žiedų puokštės, nusvirusios nuo griuvėsių, nuo mūrinių sienų, linguoja viršum praeivių galvų.

Pats vidurvasaris. Atostogų laikas. Romos gatvėse pilna žmonių. Čia sutinki daug prakeliaujančių piligrimų, nes "visi keliai į Romą veda".

Ir mūsų nedidelė lietuvių grupė iš Amerikos š. m. liepos mėn. aplankėme Romą. Aerodrome mus pasitiko mons. A. Jonušas ir visus nuvežė į Villa Lituania, Piazza Asti 25 (Roma). Tai graži ir saugi vieta kiekvienam Romoje apsistoti. Ypač tėvai, kurie leidžia ar dar tik mano leisti savo vaikus važiuoti į Europą, turėtų žinoti šį lietuvių židinį. Teko matyti po 2 ar 3 gimnazijų mokines ar jau studentes (iš Amerikos, Anglijos, Vokietijos), čia apsistojusias ir saugioje vietoje tebegyvenančias. Šia vilą administruoja mūsų lietuviai kunigai, o ekonomas yra pats mons. A. Jonušas. Šitą lietuvių centra sudaro dvi pilys ir sodelyje visai naujas svečių namas. Viduje viską tvarko vokiečių-brazilų kilmės vienuolės (Šv. Kotrynos), kurios kalba vokiškai, angliškai, itališkai, o net viena jau moka pasakyti: "Graži diena. Šilta." Viduje visur švara, sveikas valgis, o kartais gali gauti net ir lietuviško sūrio. Žinoma, mums buvo labai neįprasta, kai prie kiekvieno valgio gavome gerti vyno daugiau negu vandens.

Taip pat po šios vilos stogu yra kolegija, kurios rektorius yra mons. L. Tulaba. Be to, čia yra Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos centras Romoje. Akademijos pirmininkas yra prof. A. Luima. Čia kiekvieną dieną gali sutikti mons. Kl. Razminą, kuris vadovauja lietuvių k. radio valandėlei Vaticane (Radio Vaticana Programma Lituano, Citta del Vaticano).

Netoli Romos yra įsikūrę marijonai ir saleziečiai. Sal. kun. M. Burba beveik kiekvieną dieną atvažiuodavo ir mus dalimis vežiodavosi į saleziečių ūkį, kur visus pavaišindavo skaniais vaisiais, gira ir t. t.

Įdomiausia Romos vieta pirmoje eilėje buvo Vatikanas, kur aplankėme šv. Petro baziliką, muziejų ir kt. Ypač gilų įspūdį padarė įvairių griuvėsių liekanos, kaip Koliziejus ir kt.

Tačiau įspūdingiausia diena buvo tada, kai mus (tris tūkstančius) keliautojų priėmė ir sutaikė savo palaiminimą šv. Tėvas Paulius VI savo vasaros rezidencijoje, kuri yra netoli Romos. Į sale jį įnešė 8 vyrai, apsirengę raudonomis uniformomis. Pats popiežius buvo apsirengęs baltai. Jis laimino ne tik mus susirinkusius, bet ir mūsų šeimas, gimines ir artimuosius, pasilikusius namuose. Popiežius kalbėjo į susirinkusius įvairiomis kalbomis, nes žmonių buvo privažiavusių ne tik iš Europos, bet net ir iš tolimosios Brazilijos.

Paskutinį sekmadienį (liep. 25 d.) aplankėme lietuvių Aušros Vartų koplyčią šv. Petro bazilikos grotose. Atrodo, kad visai be reikalo spaudoje dėl tos koplytėlės buvo keliama tiek daug ginčų. Ji yra nedidelė, labai graži, nes viskas joje dar labai nauja. Vietiniai žmonės sako, kad lankytojai ja domisi ir gėrisi. Pačiame koplyčios centre yra altorius su Aušros Vartų Marijos paveikslu. Tai darbas Italijos menininkų, kurie daugiausia naudojo auksą ir sidabrą. Paveikslas papuoštas keturiomis eilėmis gintaro, kuris yra atvežtas iš Lietuvos. Taip pat net ir gintaro apyrankė yra uždėta ant Marijos kairės rankos. Apačioje paveikslo parašyta: "Mater Misericordiae" (gailestingumo motina). Ant altoriaus stovi medžio kryžius ir dvi žvakidės, papuoštos mažais gintarėliais.

Pats koplytėlės vidus įrengtas dail. Jonyno. Čia randame rūpintojėlį, Vilnių, Kražius, Mindaugą, Vytautą, Jogailą, šv. Kazimierą ir kt. Yra net ir Sibiro maldaknygė su parašu: "Marija, gelbėk mus".

Pamaldas koplyčioje mums atnašavo marijonas kun. Rimšelis ir pasakė tai dienai tinkamą pamokslą. Pasibaigus pamaldoms, visi sugiedojome "Marija, Marija..."

Be kitų įdomių dalykų, Romoje vasaros metu yra statomos operos lauke,

VILLA LITUANIA

t. y. po atviru dangumi. Tad mūsų visa ekskursija turėjo progos pamatyti Giuseppe Verdi "Aidą". Tai didingas pastatymas, kuriame dalyvavo 600 statistų, arkliai, kupranugariai ir t. t. Pati scena įrengta tarp griuvėsių, kurių šonai panaudoti dekoracijoms. Visi pagrindiniai artistai buvo italai. Aidą dainavo Luisa Maragliano, o Radamesą— Angelo Mori.

Gaila, kad atostogos taip greitai praplaukė, kaip Romoje Tiberio vanduo. Grįžome namo su viltimi, kad dar kada nors galėsime vėl aplankyti amžinąjį miestą — Romą.

* * * *

Sveikiname Prisikėlimo parapijos Kat. Moterų dr-jos skyrių 15-kos metų jubilėjaus proga. Linkime ir toliau sėkmingai darbuotis visų gerovei!

"Moters" redakcija

* * * *

Žurnalui "Moteris"

Mielos sesės lietuvės kanadietės, vienos lietuvių tautos šaknies dukros, mes susirinkusios 34-tame mūsų Sąjungos Seime reiškiame Jums pagarbą už lietuvėms moterims žurnalo leidimą ir lietuviškos kultūros puoselėjimą. Ačiū ir už mūsų sąjungos organo "Moterų Dirva" pareklamavimą savo žurnalo puslapiuose.

Su meile, ranka rankon eikime už lietuvišką raštą, lietuvišką žodį ir lietuvišką supratimą.

(pasirašė)
Seimo pirmininkė
Nellie E. Sinkavich

Seimo sekretorė
Genovaitė Kaneb

1971. VIII. 16.

---

sakvčiau, S. Tomarienės UGNIES ŽIRGAS pedagoginiai jautraus tėvo-motinos ar auklėtojo rankose labai gali ir prie šio tikslo prisidėti — vaizdžiai ir patraukliu būdu vaikui parodyti, kad reikia bendrauti, tramdyti pavydą, tingini, išdidumą ir mylėti visus...

Su tuo pačiu Autorės pedagoginiu jautrumu Vincas Aleksandravičius SDB įstengė meniškai apipavidalinti visa veikalą, aiškiai ir švariai atspausdinti tekstą bei reprodukuoti vykusias Danutės Švedienės 4 spalvų iliustracijas: viršelį, kitus pilno puslapio vaizdus bei skyrelių užsklandas.

UGNIES ŽIRGAS — puiki ir tikrai naudinga dovana mažųjų lietuviukų pasauliui!

S. Tomarienė—UGNIES ŽIRGAS, "Mažųjų pasaulio" serijos nr. 6/13. Formatas cm 17,5 x 23 dydžio; psl. 104. Iliustravo Danutė Švedienė. Saleziečių leidinys ir spauda, Roma 1970. Kaina — $4.

Praganius

ŠIMTO VAIKŲ MOTINA — S. VENCLAUSKIENĖ

EL. GIMBUTIENĖ

S. VENCLAUSKIENĖ

Jei ji būtų buvusi ne lietuvė, o amerikonė, anglė ar prancūzė, tikrai būtų buvusi atžymėta kaip "woman of the year" ar būtų įtraukta į kitokį garbingiausių moterų sąrašą. Tačiau didesnę savo gyvenimo dalį Stanislova Jakševičiūtė-Venclauskienė išgyveno Lietuvoje, Šiauliuose. Gimė ji 1874 metais Šiauliuose, gimnaziją baigė Rygoje ir čia ėmė studijuoti scenos meną; vėliau tobulinosi Petrapilyje. Pasirodė esanti gabi aktorė. Pradžioje savo profesiją pritaikė tarnaudama rusų teatre Šiauliuose; kartu dalyvavo bebundančiame lietuvių visuomenės gyvenime; surežisavo ir pati vaidino pirmame viešame lietuvių spektaklyje "Amerika pirtyje" 1900 metais. (Kun. Ylos duota 1899 metų data), vėliau vaidinimą pakartojo Vilniuje.

1902 metais Jakševičiūtė ištekėjo už advokato Kazimiero Venclauskio ir keletą metų su juo gyveno Rygoje. Kazimieras Venclauskis buvo žymus lietuvių visuomenės veikėjas, daugelio organizacijų steigėjas, socialdemokratų atstovas Steigiamajame Seime, Šiaulių miesto burmistras.

Begyvendamas Rygoje, kartu su žmona rengė lietuviškus vaidinimus ir už surinktus pinigus, pridėdamas nemaža savų, steigė ir išlaikė lietuviškas pradžios mokyklas — Rygos priemiesčiuose jų buvo keletas. Persikėlusi į Šiaulius 1908 metais, ponia Venclauskienė įsitraukė į vietinę labdaros bei kultūrinę veiklą.

Augindama dvi savo dukras, Gražvilę ir Danutę, Venclauskienė priimdavo kiekvieną pamestinuką, rastą prie jos durų slenksčio. Ne tik Šiaulių miesto bet ir tolimesnių apylinkių žmonės veikiai apie tai sužinojo. Mergaitė, susilaukusi pavainikio, žinojo, kad jos kūdikis, atsiradęs prie Venclauskių namų durų, bus tinkamai išaugintas ir išauklėtas, gaus garbingą pavardę — bus įsūnytas, įdukrinta. Viena tokių auginčių. Marytė Venclauskaitė, vėliau D. Jurkaus žmona, besimokydama Fredos sodininkystės mokykloje, ne kartą man pasakojo apie šiltą, tikrai motinišką Venclauskienės santykį su savo auginiais. Jų visuomet buvo nemaža namuose; įvairaus amžiaus — nuo kūdikio iki universiteto studento. Nebuvo daroma jokio skirtumo tarp tikrų Venclauskaičių ir globotinių — kiekvienas buvo lygiai mylimas, prižiūrimas, mažiau ar daugiau išmokslinamas, į savistovų gyvenimą paruošiamas.

Skautininkės V. Barmienės žodžiais, Venclauskienė ypatingai globojo atsilikusius bei luošus vaikus. Prof. St. Ylos knygoje "Dievas Sutemose" mini kurčią-nebyli berniuką. Jis buvo išmokytas nebylių kalbos ir rašto nebylių mokykloje, paruoštas skautų įžodžiui, vėliau baigė amatų mokyklą. Laikui bėgant, įsitaisė savo amato dirbtuvę ir galėjo savarankiškai gyventi. Luoša, vos šliaužioti bepajėgusi mergaitė, po eilės Venclauskienės rūpesčiu padarytų operacijų, vėl pradėjo vaikščioti ir gyventi normalų gyvenimą. Iš kažkurios kelionės Venclauskienė parsivežė luošą berniuką, su pritraukta koja. Vėl nepagailėta didelių išlaidų, operacijų vaiko gydymui. Šis advokato šeimos globotinis baigė gimnaziją ir vėliau Žemės Ūkio Akademiją.

Nors advokato pajamos buvo nemažos, ir didesnė jų dalis tekdavo žmonai, "jos vaikų" aprūpinimui, jų retai užtekdavo didžiulės šeimos išlaikymui. Stanislavai reikėjo ne vieną savo Šiauliuose esamų sklypų parduoti, norint padengti vis didėjančias globotiniams gelbėti išlaidas. O tų augintinių, skautininkės Barmienės, asmeniškai pažinojusios Venclauskių šeimą, teigimu, buvo gal koks šimtas. Nemažiau jaunuolių buvo vienu ar kitu būdu sušelpta, užmokėta už mokslą, "paskolinta" traukinio bilietui, vykstant kitur mokytis, nupirkta reikalingų knygų.

Kartą skautininkė Barmienė man pasakojo, kaip buvo siuvami advokato drabužiai: kiekvieną kartą, kai Venclauskiui prireikdavo naujos eilutės ar apsiausto, siuvėjui buvo užsakomi keli paltai, kelios eilutės — pačiam advokatui iš geresnės medžiagos, stambesnių išmierų ir po 2—3 jaunuoliškam stotui, kiek pigesni. Gerbiamas tėvelis net nesistebėjo kodėl jo siuvėjo sąskaitos būdavo tokios aukštos. Iš Marytės Jurkienės girdėjau apie Venclauskienės namų reikalų organizavimą. Didžiulius maisto kiekius, kasdien keliolikos vaikų šeimos sunaudojamus, buvo stengiamasi pagaminti savo pačių Šiaulių ribose esančiame ūkyje. Namuose be pertraukos veikė nemaža skalbykla, kuri aptarnaudavo ne tik vietoje gyvenančių globotinių, bet ir visų tų, kurie gyvendami toliau, pajėgdavo savo baltinius pristatyti. Vyresnės mergaitės turėjo padėti prižiūrėti mažesniuosius, pati Venclauskienė adė globotinių kojines. Venclauskiams važiuojant vasaroti Palangon, su jais vykdavo ne tik tuo metu buvusieji namiškiai auginiai, bet ir nemažas skaičius visai svetimų vaikų, kuriems reikėdavo pataisyti sveikatą.

Kai namai buvo pilni vaikų, atsitikdavo, kad koks nors išdykėlis, nežiūrint griežčiausios drausmės, įsiveržda vo į advokato kabinetą ir pridarydavo eibių. Kilusiai audrai numalšinti — pasakojo p. Barmienė, Stanislova pakviesdavo vyro draugų, privaišindavo juos įmantriausiais skanėstais ir viešai pabučiuodavo savo Kazimiero ranką, tuo būdu atgaudama nusikaltėliui teisę toliau naudotis jo namų prieglobsčiu. O vaikai, surinkti iš visų pasviečių ne visi buvo klusnūs ir gero būdo, bet visi buvo vienodai mylimi ir kiekvienam, gal negabiems net daugiau, buvo stengiamasi duoti kuo daugiau išsiauklėjimo bei mokslo, kad pagal savo gabumus galėtų vėliau savarankiškai gyventi.

Stanislova Venclauskienė buvo tvirta skautė. Įstatui "Dievui, artimui ir Tėvynei" ištikamai ir nuoširdžiai tarnavo, buvo pamaldi. Nežiūrint to, kad jos vyras buvo kairesnių pažiūrų, ji kas sekmadienį, atsivesdavo visą savo vaikų būrelį Mišių išklausyti. Kun. Ylos žodžiais, kartu su savo vyru rėmė bažnyčias savo lėšomis: išpuošė Šv. Petro ir Povilo bažnyčios altorių, dideles sumas paaukojo Plungės statomai bažnyčiai. Stanislovai buvo artimi ne tik vaikai bei jaunimas. Ji sušelpdavo kiekvieną pasibeldusį į jos duris: elgetos vyrai gaudavo daugiau išmaldos, nes Stanislovai moterys atrodė gudresnės, landesnės ir galinčios geriau pačios save aprūpinti.

• MOTERYS PASAULYJE

Prof. dr. Marija Gimbutienė, archeologė, šių metų pradžioje sulaukė 50 m. amžiaus. Kilimu vilnietė, gydytojų (Danieliaus ir Veronikos Alseikų) duktė, mokslus išėjusi Vilniuje, Tiubingene ir Bostone. Būdama trijų dukrelių motina, kaip ir visos karo išblokštos moterys, menininkės ar mokslininkės, visą kelią turėjo gana sunkiai kopti į savo dabar jau pasiektą padėtį ir garbę. Sunkiu darbu ir stipendijomis pasiramstydama, ypač lemiama 1961-2 m. stipendija moksliniam darbui Stanfordo universitete, ji prisiyrė iki Kalifornijos universiteto (UCLA) profesorės ir muziejaus kuratorės pareigų; čia ir dirba iki šių dienų. Kasmet ji atlieka dideles keliones po Europą ir kitus kraštus, archeologinių tyrinėjimų, konferencijų tikslais, vadovaudama priešindoeuropinės civilizacijos studijiniams kasinėjimams (Jugoslavijoj, Graikijoj). Tuo pačiu metu profesorė rašo mokslinius straipsnius ir leidžia veikalus anglų kalba, kurių žymesni: Prehistory of Eastern Europe, Bronze Age Cultures of Central and Eastern Europe, The Balts, The Slavs ir kt.

Šių metų balandžio mėnesį Profesorė buvo trims savaitėms išvykusi į Graikiją — svarbiai archeologų konferencijai vadovauti. Moksliniais tikslais apvažinėjo visą Graikiją, Ispaniją, gaudama naujų pareigų ir privilegijų savo darbo laukuose: į Olandiją ji yra kviečiama profesoriauti visiems metams, kur žada vykti, gal būt, 1973 m.

Prof. M. Gimbutienė yra veikli ir lietuvių kultūros baruose. Ji priklauso, be kitų reikšmingų sambūrių, Los Angeles, Calif. Dailiųjų Menų Klubui, kadangi ji nėra vien mokslinės kūrybos autorė, bet visa širdim domisi lietuvių liaudies ir įvairiopu menu, literatūra, poezija, muzika. Profesorė gyvena Topangoj, Kalifornijoje; vietą gyventi čia pati pasirinko: žavią vaizdais, poetišką. Su ja gyvena dukros Živilė ir Rasa; Danutė jau ištekėjusi ir turi sūnelį Dainių. Dr.

Kaip ir jos vyras, Venclauskienė nevengė savivaldybinio darbo ir kelis kartus buvo renkama į Šiaulių savivaldybę. Ji buvo gili patriotė. Gyvendama J.A.V. Waterbury (Mass), daug pasninkaudavo ir atsisakydavo pagrindinių patogumų, nes, girdi, Lietuvoje žmonės daugiau kenčia (V. Barmienė). Vos jai įsigyvenus Waterbury, ištiko ją potvynio nelaimė — pratrūkus tvenkinio pylimui visa eilė namų, stovėjusių upės pakrantėje, tapo vandens nuplauti, kaip kokios skiedros. Tik didelio policininkų pasišventimo dėka tapo išgelbėtos Stanislovos ir jos dukters Danutės gyvybės. Senutė Venclauskienė, netekusi viso, ką dar turėjo, nė kiek nenusiminė — "galėjo būti dar blogiau", "nėra to blogio, kuris neišeitų į gerą" ir t. t. Štai kokia buvo jos gyvenimo filosofija. Visi, kas ją pažinojo, stebėjosi jos optimizmu ir nuotaikos giedrumu.

Skautininkė Stanislava Venclauskienė mirė Waterbury, 1958 metų sausio 16 dieną — sulaukusi 84 metų, palikdama tikrai nemažą gedinčių šeimą.

* * * *

Kat. Mot. D-jos Prisikėlimo par. skyrius, š. m. spalio mėn. 24 d. iškilmingai paminėjo 15 metų veiklos sukaktį. Invokacija — **kleb. P. Barius, OFM;** veiklos apžvalgą priminė dabartinė skyr. pirm. **L. Murauskienė;** įdomią paskaitą, "Rašytoja Pearl S. Buck", skaitė A. Sungailienė. Programą išpildė Detroito tautinių šokių grupė **"Šilainė";** vadovė — **G. Gobienė,** pranešėja — **K. Veselkaitė,** akordeonistas — **A. Čerškus,** solistas — **J. Vaškevičius,** akompaniatorius — **J. Govėdas;** apšvietimas — **J. Žadavičius,** programos pranešėja — **R. Sakalaitė.** Iškilmės praėjo su dideliu pasisekimu.

Sol. G. Čapkauskienė — sėkmingai koncertuoja įvairiose J. A. V. vietovėse.

Kalifornijos Lietuvių Dienos proga vyko paroda, kurioje dalyvavo: **E. Gimbutienė** — kriauklių dirbiniai, **N. Kentienė** — kilimai ir keramika, **J. Šlapelytė** — tautiniai audiniai ir t. t. Taip pat vyko ir meninė programa, kurią išpildė: pian. **R. Apeikytė,** muz. **G. Gudauskienė,** sol. **B. Dabšienė** ir kiti.

ADELAIDĖS

L. K. M. D-JOS

AKTYVIOS NARĖS

IŠ K.

A. VISOCKIENĖ,

S. JANKAUSKIENĖ

E. KARVELIENĖ

(nuotr. A. Budrio)

GINTARO KAROLIAI

EMILIJA VYDIENĖ

Buvo ankstyvas pavasaris. Saulė šiltesnėmis rankomis vis dažniau gobė žemę ir arčiau ją glaudė prie savęs. Žemėje budo gyvybė ir jos paslaptingas judėjimas jautėsi visur. Žmonių nuotaika buvo gera, nes prieš akis pavasaris ir jo malonumai.

Ruošiausi gulti. Suskambo telefonas. Pakėlus ragelį išgirdau malonų balsą.

— Atsiprašau, kad taip vėlai skambinu. Aš pati tik dabar sužinojau, kad gubernatoriaus žmona ruošia vaišes rytoj 5 val. po pietų, valdžios tarnautojų žmonoms ir šiaip moterims, kurios dirba valdiškose įstaigose. Esame visos pakviestos. Mes vykstame. Mano automobilyje yra viena laisva vieta. Jei nori važiuoti, — rytoj 3 val. būsiu pas jus. Būk pasiruošus, nes kelionė truks pusantros valandos, o pusė val. nenumatytoms kliūtims.

— Ačiū už pakvietimą. Mielai važiuosiu, tik prašau pasakyti kuo rengtis, nes tokiose vaišėse nesu buvus.

— Apsivilk ką turi geresnio: išeiginį kostiumėlį, ar suknelę su švarkeliu. Žinoma, nepamiršk perlų, žiedų ir auskarų, — kalbėjo ji, — nes žinojo, kad papuošalus retai dėviu.

— Sutarta! Labanakt! — Ji padėjo telefono ragelį.

Padėjusi ragelį ir aš, susimąsčiau. Ištikrųjų, kuo apsirengti? Mano garderobas menkas, nes gyvenant miestelyje daug nereikia. Pasirinkau rusvai žalsvo šilko suknelę su švarkeliu, gintaro karolius iš natūralių gintaro gabalų ir tokią pat apirankę. Juos (karolius ir apirankę) tik buvau gavusi iš Lietuvos. Jie man buvo daugiau nei gintaras. Jie man buvo mano tėvynės dalis, mano pasididžiavimas.

Važiavome viename automobilyje penkios moterys. Buvome lyg tautų atstovės, nes priklausėme atskiroms tautoms: viena gimusi ir augusi Vokietijoje, kita Suomijoje, trečia neseniai įemigravusi iš Portugalijos, ketvirta amerikietė ištekėjusi už emigranto vengro, o aš lietuvė.

Prie durų mus pasitiko gubernatoriaus žmona, ir ji ten išstovėjo visą valandą: pasisveikindama ir maloniai pakalbindama kiekvieną atvykstančią viešnią, o vėliau ir išvykstančią. Mus globojo, vaišino ir kambarius aprodė jos padėjėjos. Bejudant srovėmis prie manęs priėjo pagyvenusi, geros išvaizdos ponia ir paprašė leisti apžiūrėti mano karolius. Juos nusiėmiau ir jai padaviau.

— Ar tai tikri gintarai? — Klausė ji. — Iš kokio krašto?

— Iš Lietuvos. Tai natūralūs Baltijos jūros gintarai, tokius išmeta jūra.

Ji pamojo būriui jaunų moterų.

— Pažiūrėkite, tai tikras, netūralus gintaras iš Lietuvos, — ištiesė ji ranką su karoliais savo jaunoms draugėms, ir jie ėjo iš rankų į rankas.

— Ar žinote kur yra Lietuva? Jos nežinojo. — O kur yra Baltijos jūra?— Jų veidai nušvito ir viena per kitą pradėjo skaičiuoti valstybes, esančias prie Baltijos jūros krantų. Tarp jų paminėjo ir "Baltic States".

— Lietuva, tai ir yra viena iš "Baltic States" valstybių, kurios pajūryje ir randamas šis gintaras, — kalbėjo ji.

A. A.

EMILIJA

NORVAIŠIENĖ

DR. EMILIJA NORVAIŠIENĖ - KLEMKAITĖ

mirė 1971 metais lapkričio mėn. 1 d. Toronte, Kanadoje. Gimė 1892 m. rugsėjo mėn. 13 d. Pagojų folivarke, Panemunės valsč. Zarasų aps. Baigė Šiaulių gimnaziją ir 1922 m. Maskvos universiteto medicinos fakultetą. Lietuvoje įsigijo vaikų ligų specialistės vardą. Dirbo kūdikių gelbėjimo d-jos įstaigose ir privačioje praktikoje. Vilniuje buvo paskirta Vaikų Poliklinikos vedėja, kur administravo viso miesto vaikų medicininės įstaigas. Visas savo jėgas skyrė profesiniam darbui, savoje profesijoje pasižymėjo dideliu darbštumu, griežtumu ir energija. Aktyviai dirbo socialinės globos ir šalpos organizacijose, kaip Žmogaus Globos, Pieno Lašo, Motinos ir vaiko ir kitose. Sunkiais karo metais organizavo lietuvių vaikų šelpimą maistu, talkino kun. A. Lipniūnui vilniečių šalpos darbe.

Kanadoje reiškėsi visuomeniškai, bendradarbiavo spaudoje. 1965 metais buvo išrinkta Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos Garbės Narė.

Palaidota Šv. Jono Krikštytojo lietuvių kapinėse Toronte — Port Credit, Kanadoje.

A. † A.

Lietuvių Katalikių Moterų D-jos narei

DR. EMILIJAI NORVAIŠIENEI mirus,

dukrai NORAI KULPAVIČIENEI ir archit. DR. A. KULPAVIČIUI liūdesio valandose, reiškiame užuojautą.

K. L. K. M. D. Prisikėlimo parapijos skyrius

A. † A.

DR. EMILIJAI NORVAIŠIENEI mirus,

Jos dukrą NORĄ KULPAVIČIENĘ, "Moters" žurnalo redaktorę ir DR. A. KULPAVIČIŲ, nuoširdžiai užjaučiame.

Kat. Moterų Dr-jos
Šv. Jono Kr. parapijos skyrius

— Papasakokite mums apie šį, akį patraukiantį gintarą ir apie jūsų kraštą, — paprašė ji pasisukusi į mane.

Aš kalbėjau. Prieš mano akis bangavo jūra, bėgo į tolius puikus, gelsvo smėlio paplūdimys, ošė pušys, o iš jų stiepėsi Birutės kalnas ant rankų laikydamas senovės padavimus.

Prie mūsų būrelio vis daugiau ir daugiau rinkosi moterų: vienos sustodavo susidomėjusios, kitos negalėdamos praeiti. Užsitvenkė koridorius ir durys į abi sales. Nuolat judanti žmonių srovė sustojo. Tai pastebėjusi vyresnioji ponia su rūpesčiu apsidairė. Aš nutilau.

— Mes negalime čia stovėti, — pasakė ji. — Prašau grąžinti gintaro karolius.

Atgavusi karolius ir juos man atiduodama — prisistatė:

— Aš esu profesorė Bob Turner iš mokytojų kolegijos. Tos puikios jaunuolės yra mano mokinės. Kviečiu jus atvykti į mūsų kolegiją daugiau papasakoti apie jūsų gintarą ir jūsų šalį. Mūsų kolegija labai gražioje vietoje, pajūryje, netoli Portlando. Manau, jums bus įdomu ją apžiūrėti. Ką jūs manote apie tai? — Kreipėsi ji į savo mokines, kurios džiaugsmingai pritarė ir pradėjo ploti. Man irgi buvo linksma, nes pradėjusi kalbėti apie gintarą tuojau pajutau, kiek mažai apie jį žinau. Dabar turėsiu progą pasiruošti. Joms ir man iš to bus daugiau naudos.

Nuvažiuoti pas jas sutikau. Padaviau profesorei ranką ir pasakiau savo vardą ir pavardę. Ji paprašė, kad įrašyčiau savo adresą į jos knygelę. Man ji padavė savo vizitinę kortelę.

Mes pajudėjome, koridorius pasiliuosavo ir sustojusi gyva srovė vėl tekėjo. Aš nuėjau prie savo draugių, kurios profesorei mane užkalbinus, pasitraukė į salės pakraštį ir pro atviras duris mus stebėjo.

— Tu ir vėl buvai pastebėta, išskirta iš mūsų ir vis dėl tų savo karolių, — tarė vokietė. Ji labai norėdavo būti pastebėta, dažnai net perdaug apsikraudavo papuošalais.

— Gal ne vien dėl karolių ji buvo pastebėta? — paabejojo portugalė.

— Žinoma dėl karolių, — skubėjo pasakyti. — Jau žiloje senovėje buvo tikima, kad gintaras neša žmogui, kuris jį nešioja, laimę ir apsaugo jį nuo visokių blogybių.

— Ar žinote paskutinę naujieną? — kalbėjo suomė. — Sklinda gandai, kad gintaras apsaugo žmogų nuo atominės radiacijos.

— Ir aš tuos gandus girdėjau — pasakiau, — tai tik rodo, kad ir dvidešimto amžiaus, modernus žmogus tiki į prietarus. Rusai uždraudė siųsti gintarą į užsienį, tai žmonės nori tą uždraudimą kuo nors pateisinti ir skleidžia gandus.

Kalėdoms turėjau gauti gintaro išdirbinių siuntinėlį nuo sesutės iš Lietuvos, bet vietoje to atėjo žinia, kad gintaras betkokioje formoje neišleidžiamas į užsienį. Kodėl? — nepaaiškino.

— Jei tuose ganduose nors kiek būtų tiesos, mes pirmi apie tai žinotume, — užtikrino mus amerikietė. — O dabar judėkime prie vaišių stalų.

Pargrįžusi namo tuojau jieškojau žinių apie gintarą lietuviškoje ir angliškoje Enciklopedijoje, bet ten jų buvo nedaug. Miesto bibliotekoje susiradau apie gintarą angliską knygą (Williamson, George C. The Book of Amber. London, 1932) bet ir ši knyga mane nepatenkino. Po dviejų mėnesių gavau iš Lietuvos knygą (P. Gudynas-S. Pinkus. Palangos Gintaro Muziejus. Kaunas, 1964) kurioje plačiai aprašoma apie lietuvišką (Baltijos jūros) gintarą, jo išdirbinius ir pramonę jau dabartiniais laikais. Tais aukščiau suminėtais šaltiniais ir vadovavausi rašydama straipsnį apie gintarą, kuris, manau, bus ir "Moters" skaitytojoms įdomus.

• SVEIKATA

KOJOS

Ava Saudargienė

Ilgos ar trumpos, storos, plonos ar kreivos, gumbuotos nuo išsiplėtusių venų, gražios ar negražios, visų kojos atlieka tą patį darbą — išlaiko kūno svorį ir nesioja jį iš vietos į vietą. Kokios jos bebūtų, mes jas branginame ir džiaugiamės, kad jos ne medinės. Tik nevisada jas prižiūrime ir tinkamai jomis rūpinamės.

Amžius atsiliepia į kojas, o kojos į amžių. Senstant kojų kaulai iškrypsta, atsiranda nuospaudos ant pirštų ir ant padų, išnyksta grakšti eisena, kamuoja skausmai, mėšlungis sutraukia raumenis, kojos "tirpsta". Pasekoje galvos skausmai, nerviškumas, bloga nuotaika, senatviška eisena. Norint to viso išvengti, arba bent nutolinti, jau nuo kūdikystės reikia kojomis rūpintis, jas prižiūrėti ir jas pažinti.

Kojos sukonstruotos iš 26 kaulų, 107 raikščių ir 19 raumenų. Jos išvedžiotos kraujo indų ir nervų tinklu. Pagrindinė kojų funkcija yra ėjimas. Pirmajam ėjimo judėsio momente kulnis paliečia žemę ir vienam momentui paima kūno svorį ant savęs, sekančiu momentu svoris pereina į pirštus ir trečiu momentu, didžiuoju pirštu pasispyrus, koja pakeliama sekančiam žingsniui. Bėgime ta pati procedūra skiriasi tik tuo, kad kiekviename žingsnyje yra momentas, kai abi kojos atitrūksta nuo žemės ir visas kūnas skrieja pirmyn pakiliu lanku. Normaliai einant, daroma apie 100 žingsnių į minutę. Per visą gyvenimą, iki senatvės, moterys nueina apie 65.000 mylių. Nenuostabu, kad vargšės kojelės į senatvę yra tokios išvargusios.

Sveikom kojom užgimsta apie 95% kūdikių. Defektus iššaukia civilizacijos nesveikos aplinkybės.

Primityviškame gyvenime žmogus vaikščiojo basas. Miškai, pievos ir laukai kloti elastiškais samanų ir žolių kilimais davė geriausią pamatą kojų mankštai; be varžančio apavo stiprėjo raikščiai ir sąnariai, augo kaulai, vystėsi taisyklinga eisena. Vėliau atsirado apavas iš medžio žievės, žolės ar odos. Nors atatiko kojų formą, bet ir tąs apavas varžė normalų jų vystymąsi. Kuo toliau, tuo labiau apavas netiko kojų formai ir tapo pagrindine priežastimi kojų deformavimosi, bei daugelio negalavimų.

Ne tik blogas apavas, bet ir perankstyvas kūdikio statymas ant kojų ir vedžiojimas iššaukia silpnų kaulų iškrypimą ir deformuoja pėdos naturalų išlinkimą, kuris kaip buferis, einant ar bėgant, paima kūno atatranką.

Taigi geram kojų vystymuisi, kūdikis turi būti paliktas basas; leisti jam kuodaugiausia ropoti, o vaikščioti tik tada, kai jis pats savo jiegomis bando. Basų kojų spardymasis, šokinėjimas ir ropojimas yra geriausia kojų mankšta.

Vaikščiojimui kietomis miesto gatvėmis reikalingas apavas. Tiek batai, tiek kojinės turi būti rūpestingai pritaikinti. Iki 6 metų batų dydis turi buti tikrinamas kas 4-6 savaitės, vėliau, iki 12-14 metų — kas 3-4 mėnesiai.

Kojas reiktų plauti ir pudruoti kasdien, taip pat kasdien keisti kojines. Nuospaudos, sukietėjimai daugeliu atvejų, pašalinus apavo spaudimą patys išnyks. Geriausiai nagus kirpti tiesiai. Nuolatinis vaikščiojimas basam, kojom suteiktų taip reikalingą gryną orą, palengvintų kraujo cirkuliaciją. Svarbus veiksnys kojų priežiūroj yra vonios. Po reguliaraus kojų mirkinimo karštame vandeny, suminkštintam kokių nors vonių druskų, reiktų jas pamankštinti ir pamasažuoti. Tas pašalintų nuovargį, skausmus ir pagreitintų kraujo cirkuliaciją.

Yra kojų ligų, kaip nago įaugimas, venų išsiplėtimas, ar "Tinia", kurios reikalingos specialistų pagalbos. Tačiau kojų mankšta ir kūno svorio sumažinimas būtų didelis palengvinimas šiuose negalavimuose.

"Tinia" — tam tikras grybelis, kuris auga tarppirščiuose. Yra tai užkrečiama liga ir turi būti gydoma. Dėl užsikrėtimo galimybės, patartina nedėvėti svetimų batų.

Daugeliu atvejų galima kojas pamankštinti einant, stovint ar sėdint. Kasdieninei mankštai reikalingi keli nesudėtingi pratimai.

A — Pėdos sustiprinimui:

1. Vaikščioti ant pirštų galų.
2. Vaikščioti ant kulnų.
3. Pasistiebti ant pirštų ir nusileisti ant kulnų. Kartoti.
4. Sėdint užkelti kojį ant kelio ir paėmus viena ranka už pirštų, kita laikant kulnį, sukti pirštus taip, kad matytum kojos apačią. Tą patį daryti su kita koja.

B — Riešo stiprinimui:

1. Sukti pėdą ratu ir pakratyti. Sukti į kitą pusę.
2. Pasistiebimai ir nusileidimai ant abiejų kojų, arba pakaitomis nuo vienos kojos ant kitos.

C — Bendram kojų raumenų stiprinimui:

1. Sėdint sukryžiuoti kojas ir plėsti į šalis.
2. Atrėmus koją į koją stumti tolyn.
3. Spausti kelius į krūvą.
4. Perkryžiavus kojas plėšti kelius į šalis.

VEDA ALDONA YČIENĖ

KRISTALAS

Waterford vardas yra lyg istorinis kristalo gamyboje. Airija yra Waterford kristalo tėvynė, išgarsėjusi savo kristalu tik paskutinių poros šimtų metų laikotarpyje. Užsiėmę nuolatiniais karais, invazijomis ir revoliucijomis, airiai neturėjo laiko išvystyti platesnės stiklo pramonės, daugiau užsiimdami sidabro ir molžio dirbiniais. Platesnę stiklo gamybą airiams buvo sunku išvystyti, nes anglų parlamentas varžė eksportą, bijodami konkurencijos savo stiklo gaminiams. 18 šimtmetyje Waterford miestas pietinėje Airijoj buvo žymus komercinis centras, tuo metu ir stiklo gamyba išsiplėtė, geriausi stiklo pjaustytojai ir graviruotojai gamino įvairius meniškus stiklo gaminius. Waterford stiklo dirbtuvė to meto standartu buvo viena iš didžiausių. Čia pagamintas kristalas buvo eksportuojamas daugiausia į Jungtines Valstybes. Ir šiuo metu retus seno Waterford kristalo gaminius greičiau atrasime Amerikoje nei pačioje Airijoj.

Waterford kristalą supa legenda, kad senieji jo gaminiai turi mistišką melsvą atspalvį. Tą legendą ekspertai aiškina paprasčiausiu būdu, kad tas melsvumas nėra charakteringas Waterford, bet apskritai senam kristalui, pagamintam kai technika dar nebuvo tobula. Bendrai melsvas stiklas rečiau pasitaiko Waterford gaminiuose, nes čia standartas buvo labai aukštas, žemesnės kokybės gaminiai buvo sunaikinami. Waterford kristalui nereikia legendų iškelti jo vardą; beveik sidabro baltumas ir gilus išpjovimas neranda sau lygaus.

Apie šimtą metų, lyg miegančioji karalaitė pasakoje, Waterford kristalo gamyba miegojo. 1922 metais airiams atgavus nepriklausomybę, naujoji vyriausybė mėgino atgaivinti garsiąją pjaustyto stiklo industriją. Geriausi specialistai iš Čekoslovakijos, Vokietijos ir Italijos buvo pakviesti prisidėti prie senojo Waterford garso atkūrimo.

Waterford kristalas gimsta karštoj baltoj liepsnoj, ją suformuoja prityrę stiklo pūtėjai, savo alsavimu transformuodami beveik nematomą substanciją į blizgančius ugnies ir ledo kūrinius. Modernus Waterford yra beveik identiškas senajam kristalui. Tie patys primityvūs įrankiai naudojami šimtus metų. Nauja technika palengvina dabartinių stiklo gamintojų darbą, bet prityrusi ranka ir žvalios akys tebėra svarbiausi įrankiai. Waterford kristalas tebėra rankom išpjaustomas, kaip anksčiau. Kristalo graviravimas irgi atliekamas ranka iš braižinių ir fotografijų.

Waterford kristalo stiklai turi vardus su airiškom asociacijom: Collen — airiškai mergaitė, Deirdre — airė princesė su tragiška meilės istorija, Listmore — pilis, Adare — gražiausias Airijos kaimas ir t. t.

Waterford garsus ne tik stiklais ir indais, bet ir grynai dekoratyviniu kristalu: globais, trofejomis. Viena iš tokių garsių trofėjų yra 1956 metais sukurta airiui, laimėjusiam Olimpinių žaidimų bėgimą, joje yra išgraviruotas maldai suklupęs sportininkas. Ta taurė buvo pavadinta "The Flame of Fait".

Nuo Eisenhowerio prezidentavimo laikų Šv. Patriko dieną Airijos ambasadorius įteikia U. S. A. prezidentui kristalinę vazą. Prezidentui Kennedy buvo padovanota vaza su išgraviruotu laivu, identišku laivui, kuriuo jo proseneliai atvyko į Ameriką.

Waterford garsus ir savo chandeliers. Viena jų kabo "Nepriklausomybės salėje", Filadelfijoje, kur buvo pasirašyta Jungtinių Valstybių nepriklausomybės deklaracija.

Garsusis Westminster Abbey yra apšviestas 16 kristalinių Waterford chandaliers, sudarytų iš aštuonių tūkstančių ašaros formos pendantų.

Kiekvienas Waterford kristalas yra nežymiai užštampuotas. Tas "Waterford" ženklas yra visai nežymus, kad nesugadintų stiklo ir gali būti pastebimas tik tam tikroj šviesoj. Tikriems meniško kristalo žinovams ir mėgėjams tas ženklas nereikalingas, nes puikus išbaigimas yra lyg parašas.

Kalbant apie kristalą ir stiklą, negalima nepaminėti švediškų Orrefors gaminių, kurie savo aukšta kokybe ir originalia, klasiška kompozicija yra žinomi visame pasaulyje. Švedai garsūs ir kitais savo rankų gaminiais. Būdami izoliuoti jie išvengė industrinės revoliucijos ir su ja surištos masinės gamybos. Būdami socialiai ambicingi, švedai stengiasi sukurti pirmos rūšies gero skonio gaminius ne tiktai eksportui, bet ir platesniam savo naudojimui. Svetimos pigios įtakos nesugriovė švedų savito originalaus stiliaus, kurio įtaką matome Amerikoje ir Kanadoje. Stiklo gamyboje švedai žinomi Orrefors ir Kosta gaminiais, kurie turi pasaulinę reputaciją dėl aukštos kristalo kokybės, grynų klasiškų linijų ir adoptavimo senų tradicijų.

Ispaniškas stiklas turi islamiškos įtakos žymių: nesimetriškas formas, skirtingas spalvas, nerafinuotas, bet originalias dekoravimo detales. Ispaniškas stiklas turi savo liaudišką charakterį. Tas liaudiškas paprastumas ir naivumas duoda ispaniškam stiklui ypatingą grožį.

Prancūziškas stiklas būtų galima suskirstyti į dvi grupes: klasišką ir modernišką. Paryžiuje firma Baccarat turi du akrus užimančią krautuvę-parodą, kurioje yra išstatytas beveik visas per paskutinius du šimtus metų pagamintas kristalas. Be kitų eksponatų tenai galime pamatyti rusų carui ir Abisinijos imperatoriui padaryto kristalo duplikatus, turinčius barbarišką grožį, lyg iš "tūkstančio ir vienos nakties". Saint-Louis ir Baccarat stiklas garsus savo klasiškais - tradiciniais modeliais. Dabar jie gamina ir modernišką stiklą, bet jis jau neatrodo sukurtas su tokia inspiracija ir įsijautimu, jam trūksta šių dienų meno formų ekspresijos ir originalumo.

Kalbant apie prancūzišką stiklą, reokėtų paminėti Tiffany sukurtus stiklo objektus. Louis Tiffany tikras fenomenas, davęs Art Nouveau inspiruotus stiklo kūrinius. Jo stiklas nepaprasto plonumo, metalinio blizgėjimo ir spalvos. Galima būtų ginčytis, kad jo stiklas praradęs savo pagrindinę charakteristiką — permatomą blizgėjimą ir trapumą. Tiffany stiklo žinovai nelaiko ypatingai vertingu, bet, pakilus Art Nouveau Objektų susidomėjimui, Tiffany stiklo pareikalavimas yra didelis ir kainos aukštos.

Sunku būtų pasakyti, kur šiandieną būtų galima rasti geriausius stiklo pavyzdžius, dažnai net ir brangios krautuvės pasirenka nors brangius bet vulgarius ir neskoningus objektus.

Kaip ir kitus antikinius objektus, ir retesni stiklą rasime galerijose, muziejuose ir senienų krautuvėse.

* * * *

Lengviausia ir vispusiškiausia mankšta yra ropojimas, vaikščiojimas ir bėgimas. Po mankštos, po ilgesnio vaikščiojimo ar stovėjimo uždėk kojas ant kėdės ar stalo, patogiai atsilošk kėdėje ir pailsėk.

Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

ŠKOTIŠKAS TVYDAS

Tarp tvydo audėjų, be abejo, pirmą vietą tenka skirti škotams. Nuo pat avių auginimo iki verpimo ir išaudimo vilnų jie yra išvystę tokį meistriškumą, kuris tegali būti atsiekiamas tik per keletą generacijų. Kiekviena rankom austo škotiško tvydo etiketė garantuoja rūbo patrauklumą, eleganciją ir patvarumą.

Per keletą šimtmečių akmeningųjų Hebridų salų gyventojai audė Harris tvydą. Pradžioje jų produktai tebuvo

parduodami vietiniams gyventojams salose. Bet 1840 metais lordas ir lady Dunmore, norėdami padėti audėjams per sunkų bado laikotarpį, išvežė jų gaminius į Angliją, kur tvydas susilaukė didelio pasisekimo turtingųjų dvarininkų tarpe.

Dar vėliau Sutherland'o kunigaikštienė atsiuntė į salas audimo specialistų, kurie vietinius audėjus išmokė naujesnių, geresnių audimo būdų, įvairesnių raštų ir geresnio medžiagos užbaigimo. Tuo metu jų medžiagos buvo pavadintos Harris tvydu. Ankstyvieji salų turistai gausiai pirkdavo vietinių gaminius ir tuo būdu Harris tvydas pagarsėjo visame pasaulyje.

Dar ir šiandien tvydas audžiamas rankomis naminėmis staklėmis, tik audimo būdai yra žymiai ištobulėję. Tvydo raštų šiandien priskaitoma iki 5 tūkstančių. Ju spalvos taip pat labai įvairios. Tačiau tvydo aukšta kokybė išsiliko tokia pati. Jokia moderni maišyta ar sintetinė medžiaga negali prilygti tvydui. Tai priklauso nuo paties Hebridų salų individualumą mėgstančio gyventojo. Jis nenori savo gamybos perkelti į fabrikus, uždirbti standartinį atlyginimą, dirbti standartinį valandų skaičių. Jis nori laikyti savo audyklą namuose. Namie jis pats sau ponas. Čia jo žmona jam veja siūlus, jo sūnus kedena vilnas. Jo baigtos medžiagos grožis priklauso ir nuo suverpimo ir nuo suvijimo ir nuo gijų apmetimo. Jis pats pagal savo skonį išsirenka rašta ir spalvą. Jis pats sau pasirūpina stakles, vietą kur jas pastatyti, ir kurą patalpai apšildyti, ir šviesą. Nepriklausomumas yra salų gyventojų pasididžiavimas.

Kai audėjai išaudžia savo medžiagas, jos surenkamos ir gabenamos į Stornoway. Ten jos išplaunamos, pagal reikalą nudažomos, išdžiovinamos, surūšiuojamos ir išsiunčiamos į visus pasaulio kraštus: į Amerika, į Kanadą, Australiją, į Europos kraštus ir į Japoniją.

Bute saloje tvydo gamyba taip išsivystė ir sumodernėjo, kad audėjai net patarėjų turi savo dailininką iš Karališkosios Meno Akademijos. Iš Bute salos ateina ir vadinamieji "pakietai". Tie pakietai sudaromi iš tvydo medžiagos sijonui, tokios pat spalvos vilnų megstiniui ir siuvimo iškarpos.

Šetlando sala turi savo ypatingą vilną iš kurios audžiamos lengvos ir šiltos medžiagos ir mezgami megstiniai. Šetlando vilna dažniausiai naudojama moterų rūbams. Ji audžiama ant tradicinių siaurų staklių. Įdomu, kad languotos škotiškos medžiagos turi nepaprastą pasisekimą Japonijoj. Ir paskutiniuoju metu beveik pusė eksportinių medžiagų nueina į Japonijos rinką.

Modernių baldų gamyboje šiandien pirmauja skandinavai. Jie dažniausiai aptraukia savo kėdes ir sofas vilnoniu tvydu, kuris audžiamas Škotijoj. Broliai Donaldai iš Dundee, kurie anksčiau tik ausdavo pramonių jutą, perėjo į baldų apmušalų gamybą. Tiems apmušalams jie naudoja tik gryną vilną. Neseniai jie tarptautinėje industrinio dekoravimo parodoj už savo gaminius laimėjo pirmą vietą. Jie patiekė šimta trisdešimt dvi spalvų ir raštų kombinacijas, pradedant natūralia gelsva ir baigiant tamsiai pilka spalva.

Esant tokiam dideliam pareikalavimui, darosi vis sunkiau ir sunkiau surasti pakankamai verpėjų ir audėjų. Bet, prie geresnio užmokesčio ir lengvesnių darbo sąlygų gal pasiseks škotams išlaikyti savo šimtmetinį tautinį meną.

NATŪRALIOS GROŽIO PRIEMONĖS

Galbūt daugeliui tai atrodys neįprasta ir net juokinga, bet geriausia kosmetika yra perkama ne vaistinėj, o maisto krautuvėj. Ir jos kainos ten daug žemesnės.

Visi grožio burtai, kurie sumaišomi ir supilami į spalvotas raštuotas bonkeles, randami maisto produktuose, tik be cheminių dažų ir be kvepalų, kurie jūsų odos grožiui ir sveikatai iš viso nereikalingi.

Natūraliame maiste yra pakankamai reikalingų medžiagų, kurios jūsų odą maitina, išlaiko jauną, šviežią ir gražią. Iš tokių kasdieninių maisto produktų kaip medaus, kiaušinių, pasukų ir net bulvių jūs galit pasigaminti odos valymo, švelninimo, drėkinimo, sustiprinimo ir minkštinimo priemonių.

Pavyzdžiui, kiekviena mineralinė alyva yra nepamainoma priemonė nuvalyti veido grimui. Sezamo sėklų aly-

va labai gera suminkštinti pašiurusiai odai. Ji taip pat labai lengvai absorbuojama. Ši alyva gali būti naudojama vietoj naktinio kremo. Saulėgrąžų alyva taip pat atstoja brangiausią naktinį kremą. Aprikosų sėklų ir migdolų alyva ypatingai gera sausai odai.

Visos tos alyvos turi būti rytą su muilu ir vandeniu nuplaunamos: kaip ir visi kiti maisto produktai jos greitai genda. Taip pat jų niekad nereikia naudoti po veido grimu.

Actas yra natūralus porų sutraukėjas (astringent). Reikia sumaišyti actą pusiau su vandeniu ir vatos gabalėliu uždėti ant veido. Kita labai gera priemonė porams nutraukti yra pasukos. Pasukos uždedamos ant veido 15 minučių ir po to nuplaunamos drungnu vandeniu. Malti migdolai ypatingai gera priemonė sutraukti padidėjusiems porams. Trinti migdolai sumaišomi su trupučiu vandens ir uždedami ant veido. Po 15 minučių nuplaunami.

Citrina yra, turbūt, pats naudingiausias natūralus kosmetinis produktas. Citrinos sunka — pats geriausias "astringent". Citrina taip pat nuvalo nuo pirštų tabako dėmes, nuvalo nagus nuo įsisenėjusio lako. Citrinos sunka pašalinami nuo veido šlakai. Šlakus reikia tepti gryna neatskiesta sunka ir palikti ant veido 15 minučių. Jei kieno oda labai sausa, nepatartina naudoti citrinos dažniau kaip du kartu į savaitę.

Niekas taip gerai nepalaiko odoje drėgmės, kaip Honeydew melonas. Meloną reikia sutrinti į košę, tepti ant veido ir palaikyti penkiolika minučių. Šviežios braškės yra ypatingai švelnios sausai odai. Sausai odai taip pat padeda agurkai. Šviežiai nulupta agurko oda labai atgaivina veidą. Ji dedama net aplink akis, ten kur oda susiraukšlėjusi. Agurkai taip pat, bent laikinai, naikina šlakus. Norint išnaikinti šlakus, reikia dėti agurkus ant veido kiekvieną dieną ir laikyti tą košę po pusę valandos. Palaikius nuplauti vandeniu.

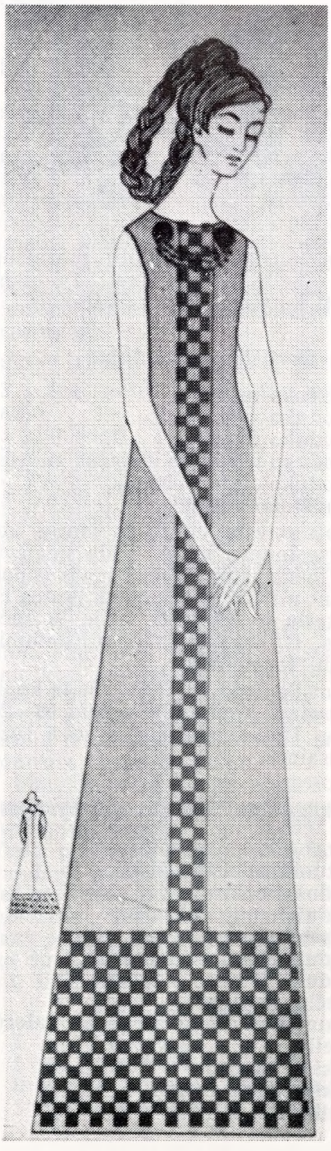

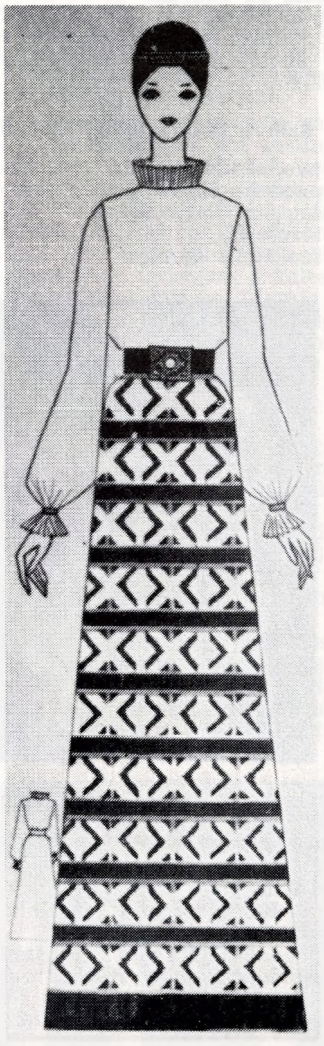

Medus — natūrali medžiaga veido kaukėms. Imti šaukštą kambario temperatūros medaus ir užspausti jį pirštais ant veido. Palaukti kol medus sustings ir maždaug po 15 minučių nuimti su šiltam vandeny sumirkytu rankšluosčiu. Po to nuspausti šaltam vandeny pamirkytu skudurėliu. Po medaus kaukės patepkit veidą saulėgrąžų alyva ir palaikę 30 minučių nuplaukit.

Kiaušinių baltymai yra visada odai reikalingi proteinai. Baltymai labai gerai vartoti riebiai odai ir naudojami kaip natūralus porų sutraukėjas (astringent). Pagamint kiaušinių kaukei reikia sumaišyt plaktą kiaušinio baltymą su šaukštu medaus ir šaukšteliu šviežios citrinos sunkos. Ta masė pirštais užtepama ant veido ir kaklo ir palaikoma 20 minučių. Paskui nuplaunama. Normaliai odai tokią kaukę patartina dėti vieną kartą į savaitę, bet sausai odai ji per stipri.

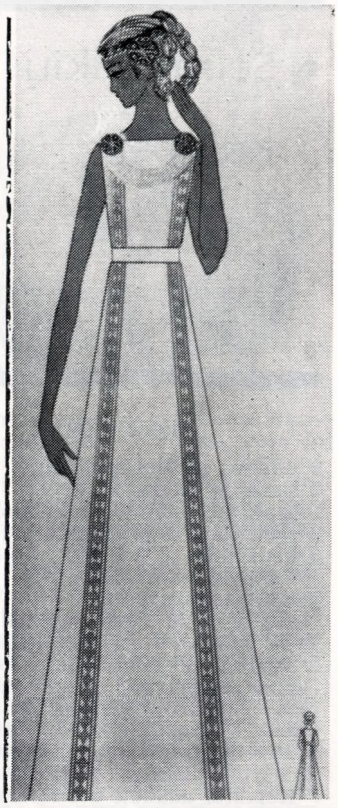

Avižiniai dribsniai yra puiki odos valymo priemonė. Iš dribsnių reikia sumaišyti tirštą košę ir palaikyti ant veido 10—15 minučių. Dar geriau — į košę pridėti šaukštą medaus. Medaus ir kiaušinio trynio mišinys — labai gera kaukė sausai odai. Trynys turi nemažai riebalų, vitamino A ir odos labai lengvai absorbuojamas.

Veido kaukės, dedamos sykį į savaitę, yra labai gera veido grožio priemonė, tačiau, moterims, kurios turi veide ir ant kaklo mažus kraujo indelių sutrūkimus, kaukės nepatartinos.

Kas yra keliavęs Skandinavų kraštuose, neretai pastebėjo, kad moterys net ir žiemą, kai yra mažai saulėtų dienų, atrodo saule įdegusios. Jos plauna veidą morkų sunka. Nuo morkų veidas gauna natūralią, saule įdegimo išvaizdą. Reikia sutrinti 6 morkas, uždėti tą košę ant veido ir palaikyti pusę valandos. Tada nuplauti.

Pienas yra pagrindinis proteinų šaltinis. Tad kodėl neišsimaudyti piene? Juk ir Kleopatra maudydavosi asilų piene. Į pusę vonios šilto vandens reikia įpilti pusę puoduko nugriebto pieno miltelių ir pasinerti. Po to švariu vandeniu kūną nuplauti.

Net ir tokia kukli daržovė, kaip bulvė padeda nuvalyti besilupančią sausą odą. Reikia nupiauti pusę inčo griežinėlį bulvės ir trinti ja veidą kol tas griežinėlis išdžius. Nupiauti antrą griežinėlį, trečią ir taip trinti veidą 5 minutes, alkūnes ir rankas — 15 minučių. Po to nusiplauti vandeniu.

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

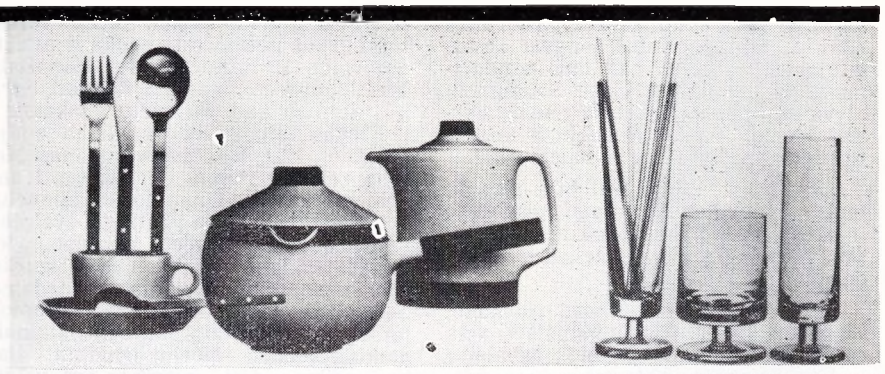

Migdolų tortas

8 uncijos saldžių migdolų,
2 šaukštai miltų,
2 šaukštai bulvinio krakmolo,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
8 kiaušiniai,
½-¾ puoduko cukraus,
¼ šaukštelio druskos.

Migdolus su žieve smulkiai sumalti. Tada sumaišyti su miltais, krakmolu ir kepimo milteliais. Kiaušinių trynius ištrinti su cukrumi iki baltumo. Baltymus išplakti su druska iki stangrios putos. Į kiaušinių trynių masę sudėti miltus ir gerai išmaišyti. Po to lengvai įmaišyti išplaktus baltymus.

Kepimui naudoti dvi formas 9 colių diametro. Formas iškloti vaškiniu popieriu ir patepti sviestu. Masę supilti vienodai į abi formas ir kepti prie 300 l. F.

Perliejimas

¾ puoduko vandens,
½ puoduko cukraus,
½ citrinos sunkos,
1—2 stikleliai likerio,
1 šaukštelis romo esencijos.

Vandenį su cukrumi pavirinti 5 minutes, atvėsinus įpilti citrinos sunką, likerį ir romo esenciją. Perpjautas torto dalis sulaistyti, prieš uždedant bet kokį kremą ar uogienę.

Kremas

½ svaro sviesto,
½ puoduko cukraus pudros,
½ puoduko vanilės pudingo,
1 šaukštelis romo esencijos.

Išvirti vanilės pudingą ir ataušinti vis pamaišant, kad neužsidėtų plutelė. Sviestą su cukrumi gerai ištrinti iki baltumo. Tada į sviestą dėti po šaukštelį pudingo ir po truputį romo esencijos nuolat maišant, kol viskas bus užbaigta.

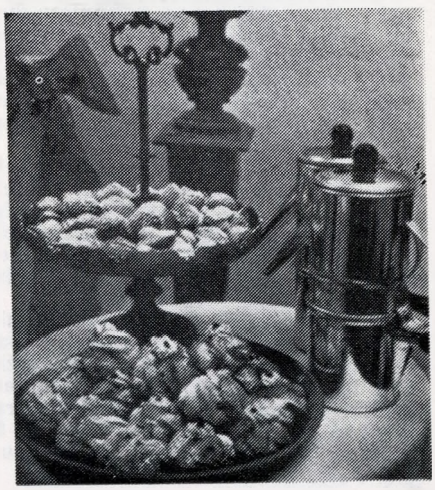

Šaldyti šokoladiniai "skvėrai"

½ puoduko sviesto,
¼ puoduko cukraus,
5 šaukštai kakavos,
1 kiaušinis,
1 šaukštelis vanilės.

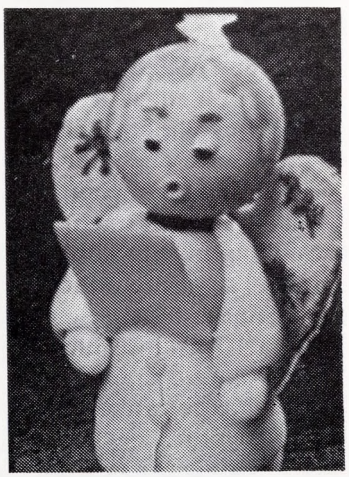

Dvigubame puode (apatiniam vanduo) išleisti sviesta su cukrum. Tada maišant įdėti išplaktą kiaušinį. Nuimti nuo ugnies ir įmaišyti sekančius produktus:

2 puodukus sutrintų sausainių (graham wafers),
1 puodukas tarkuoto "cocoanut"
½ puoduko kapotų riešutų "walnuts".

Viską sumaišyti ir sudėti į riebalais pateptą ketvirtainę formą 8"x8".

Užtepimas

1 puodukas cukraus pudros,
2 šaukštai sviesto,
1 šaukštas "custard powder",
pieno tiek, kad sudrėktų produktai.

Viską sumaišius užtepti ant formoje esančios masės. Padėti į šaldytuvą bent 20 minučių ar kol sustings.

Papuošimui

Išleisti 3 kaladėles pusiau saldaus šokolado (naudojamo kepimams). Užpilti ant atšalusio pyrago. Uždėti nusausintų, pusiau perpjautų marašino vyšnių. Laikyti šaldytuve. Duodant pjaustyti ketvirtainiais gabaliukais.

Škotiški sausainiukai

3¾ puoduko miltų.
¼ puoduko ryžių miltų,
1½ puoduko sviesto,
½ puoduko persijoto cukraus pudros,
¼ puoduko rudo cukraus,
½ šaukštelio vanilės.

Ištrinti sviestą, cukrų ir vanilę, kol pasidarys lengva masė. Tada įmaišyti miltus, įberiant po truputį ir vis išmaišant. Ant miltais pabarstytos lentos išversti tešlą ir iškočioti apie ¼ inčo storumo. Išpjaustyti su pamiltuotomis sausainių formelėmis.

Krosnį įkaitinti iki 300 l. F. ir kepti ant sausainių kepimo lapo apie 18—20 minučių. Išeina maždaug apie 5 tuzinai sausainių.

Aeblekage-Daniškas obuolių pyragas

3 svarai virimo obuolių,
1 tarkuota apelsino žievė,
⅔ puoduko cukraus,
½ puoduko rudo cukraus,
½ šaukštelio vanilės,
2 puodukai duonos trupinių,
½ puoduko išleisto sviesto,
aviečių uogienės,
⅔ puoduko raudonų serbentų galereto-jelly,
2 šaukštai sherry,
1 šaukštelis cinamono,
grietinėlės.

Obuolius nulupti ir supjaustyti skiltelėmis. Sudėti į puodą ir užpylus ½ puoduko vandens pavirti apie 25 minutes ant lengvos ugnies ar kol obuoliai bus minkšti. Tada obuolius sutrinti dadedant cukrų, apelsino žievę ir vanilę. Duonos trupinius sumaišyti su cinamonu ir rudu cukrum. Pakepinti keptuvėje įdedant pora šaukštų sviesto, kol paruduos.

Ištepti riebalais 8 inčų diametro ir 3 inčų gilumo kepimo formą. Pakaitomis dėti sluogsniais duonos trupinius, obuolių košę, aviečių uogienę. Užbaigti su trupiniais. Naudojant medinį šaukštą gerai paspaudyti. Užpilti ištirpintą sviestą. Kepti prie 350 l. F. apie 40 minučių ar kol bus sukietėjęs-nebyrės.

Aptepimas.

Mažame puodelyje pakaitinti serbentų galeretą ir pridėti du šaukštus sherry. Pavirinti, vis maišant mediniu šaukštu, kol galeretas išsileis ir pradės burbuliuoti.

Iškeptą pyragą atvėsinti formoje. Atvėsus dėti ant lėkštės ir viršų aptepti išvirtu aptepimu. Norint papuošimui galima naudoti išplaktą grietinėlę.

Trapus tortas

½ svaro sviesto,
1 svaras miltų,
½ puoduko cukraus,
1 šaukštas romo,
tarkuotos citrinos žievė,
1 kiaušinis.

Šią proporciją sudėti ant lentos. Pirmiausia pakapojant miltus su sviestu. Paskui sudedant likusius produktus gerai išminkyti ir iškočioti. Iškočiotą tešlą įtiesti į riebalais pateptą ir miltais pabarstytą kepimo formą. Apipjaustyti ir šonus išdėti ta pačia tešla. Patepti kiaušiniu ir kepti prie 350 l. F., kol iškeps — gražiai pageltonuos. Iškepus pridėti mėgiamų uogų ar uogienės ir duoti į stalą papuošus plakta grietinėle.

Suktas jautienos kepsnys su baravykais

3 svarai geros jautienos mėsos be kaulo,
3 kiaušiniai,
7 džiovinti baravykai,
2 šaukštai sviesto,
3 šaukštai sausainių trupinių,
1 svogūno galvutė,
¼ svaro lašinukų,

Pipirų ir druskos pagal skonį. Jautienos mėsą gerai išmušti, kad būtų mažo piršto storumo.

Baravykus gerai nuplauti ir išvirti. Tada smulkiai sukapoti. Lašiniukus smulkiai supjaustyti o svogūną sukapoti. Pakepinti su baravykais svieste. Leisti atvėsti. Tada sumaišyti su sausainių trupiniais, kiaušiniais, druska ir pipirais. Gerai išmaišyti.

Išmuštą mėsą ištepti paruošta mase, suvynioti ir aprišti ar susmaigstyti. Apkepinti keptuvėje pridedant sviesto. Tada perdėti į kepimo indą, užpilti vandens ir uždengus troškinti krosnyje, kol mėsa iškeps. Duoti į stalą, supjaustant didesniais gabalais ir užpilant padažu, kuriame mėsa kepė. Tinka duoti su bulvių koše ir virtų daržovių mišraine.

Viščiukas želatinoje

3 svarų viščiukas,
1 uncija sviesto,
8 šviežio tarragon šakelės,
1 šaukštas aliejaus,
1½ uncijos želatinos pudros,
3¾ puoduko viščiuko buliono ar iš dėžutės consomme,
4—5 šaukštai Madeira ar Port vyno,
keletas lašų "browning gravy".

Viščiuką nuplovus nusausinti ir gerai ištrinti druska. Į vidų įdėti riešuto didumo gabaliuką sviesto ir 3 šakeles tarragon. Likusį sviestą ir aliejų išleisti kepimo inde ir jame apkepinti viščiuką iš visų šonų. Maždaug 15 minučių. Tada uždengti ir kepti krosnyje 350 l. apie 1 valandą. Iškepus viščiuką išimti ir padėti, kad atšaltų.

Įberti želatinos pudrą į bulioną ar consomme ir pamažu pašildyti, kol želatina ištirps. Įlašinti keletą lašų "browning gravy" — rudo padažo, kad pasidarytų šviesiai rudos spalvos. Įdėti 3 šakeles tarragon ir uždengus leisti pastovėti apie 15 minučių. Patikrinus skonį supilti vyną. Tada perkošti per keletą kartų sulankstytą muslino medžiagą. Į indą, kuriame išdėstysime viščiuką, įpilti želatinos tiek, kad padengtų dugną. Padėti, kad sustingtų.

Atšalusį viščiuką supjaustyti gabaliukais ir išdėstyti inde ant sustingusios želatinos. Likusią želatiną atšaldyti padedant ant ledų ir nuolat maišant, kad nesustingtų tik būtų tąsi. Tada su šaukštu pilti ant išdėstyto viščiuko, kad pasidarytų glazuruotas. Uždėti papuošimui tarragon šakeles ir dar kartą užpilti želatinos. Likusią želatiną supilti į negilų indą ir atšaldyti, kad sustingtų. Prieš duodant viščiuką į stalą supjaustyti gabaliukais ir išdėstyti aplinkui viščiuką.

Truputis apie vyną

Vincent Price savo virimo knygoje rašo, kad geriausias būdas sužinoti apie vyną, tai yra išmėginimas kuo daugiau vyno rūšių. Vyno gerumas nevisuomet priklauso nuo kainos. Galima gauti gero vietinio vyno ir už $1.50 ar $2.00. Tik reikalinga atminti, kad vyno yra kelios rūšys: raudonas, baltas, rūgštus (dry) ir saldus. Raudonas vynas paprastai duodamas prie mėsos. Baltas duodamas prie žuvies. Bet galima padaryti kompromisą duodant rausvą (pink), ar rosé. Jis yra labai panašus į šampaną ir tinka duoti prie visko.

Raudonas vynas yra duodamas kambario temperatūros, o baltas, rosé ir šampanas duodami atšaldyti. Rūgštieji vynai turi žymiai maužiau cukraus, todėl geriau tinka duoti prie maisto. Saldus vynas prie saldžiųjų patiekalų. Prancūzijoje geri vyno metai buvo skaitomi 1955, 1959, 1961, bet tai nereiškia, kad kitų metų vynas nėra geras. Svarbiausia žinoti, kad baltieji ir rosé yra geriau gerti šviežesni-jaunesni, o raudonieji turėtų būti mažiausia 4 metų senumo.

Vynas yra duodamas baltuose tulpės pavidalo stikluose. Stiklo talpa turėtų būti nemažesnė 3—4 uncijų, nes vyno stiklas niekada nėra pripiltas pilnas, tik maždaug truputį virš pusės. Vyną prie maisto dauguma pripažįsta sveiku gėrimu, nes padeda maisto virškinimui. Italijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje duodamas net mažiems vaikams, kartais atmiešiamas su vandeniu.

Duodant mažiems vaikams iš stiklinės gerti, pamėginkite uždėti keletą elestikos gumelių. Tuo išvengsite išslydimo ir išsiliejimo.

Žiemą prieš einant kasti sniego, pamėginkite ištepti kastuvą aliejum. Daug lengviau kasti, nes sniegas nuslenka.

Naudojant purškimo bonkutes, kaip "Windex" langams ar kitas, prieš baigiantis skysčiui, prailginkite trūbelę su plastikiniu gėrimo šiaudeliu: nukirpkite reikalingo ilgio, kad pasiektų skystį.

• Atsiųsta paminėti

"Laiškų Lietuviams" konkursas. Skelbiame rašinio konkursą. Tema visiškai laisva. Vienintelė sąlyga — rašinys turi būti tinkamas spausdinti "Laiškuose Lietuviams". Galima rašyti ir novelės forma. Rašinys turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus autoriaus tikrąją pavardę bei adresą užklijuotame vokelyje, atsiųsti redakcijai iki 1972 m. vasario mėn. 16 dienos. Konkurso vertinimo komisija bus sudaryta iš redakcijos narių. Už geriausius rašinius skiriamos trys premijos:

I — 100 dol. Mecenatas — Vincas Kuliešius. II — 75 dol. Mecenatas — dr. Milda Budrienė ir Flora Kurgonienėš III — 50 dol. Mecenatė — Stefanija Rudokienė.

Premijos bus įteiktos "Laiškų Lietuviams" metiniame parengime 1972 m. kovo mėn. 26 d. Jaunimo Centre. Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami "Laiškuose Lietuviams".

Administracija: Petras Kleinotas, S. J. ir Dana Kurauskienė.

Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas — 737 8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

Ateitis — Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Leidinys; red. kolektyvas; red. adresas: 7121 South Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; prenumerata 7 dol. metams (10 numerių).

Šv. Pranciškaus Varpelis — religinio patriotinio turinio žurnalas; leidžia pranciškonai; red. kun. V. Gidžiūnas, O.F.M.; viršelis dail. P. Jurkaus; kaina metams 3 doleriai; adresas: 680 Bushwick ave., Brooklyn, N.Y. 11221, U.S. A.

Lietuvių Dienos — mėnesinis iliustruotas lietuvių-anglų kalbomis lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas; vyr. redaktorius — Bern. Brazdžionis; leidėjas — A. Skirius; adresas — 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, USA.; prenumerata metams — $8.

Moterų Dirva — L. R. K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; adresas — 3005 N. 124 St., Brookfield, WI, 53005, U. S. A., prenumerata metams — $2.50 Amerikoje, kitur — $3.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaktorius — Stasys Barzdukas; adresas — 18308 Hiler Ave., Cleveland, Ohio 44119, U. S. A.; prenumerata metams — $2.

Liet. Kat. Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Žinios — Adresas: LKMOPS žinios, c/o Mrs. A. Radzivanas, 84—16 110th St. Richmond Hill, N.Y. 11418.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero S-ga; redaktorius - kun. S. Matulis M. I. C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.).

Krivūlė — Vak. Europos Lietuvių Sielovados leidinys; red. kun. P. Celiešius; 8939 Bad Woerishofen, Kirchenstrasse 5, W. Germany; vieno nr. kaina — 0.35 dol.

Šeima tautinėje bendruomenėje — Vaclovas Čižiūnas; PLB Švietimo Tarybos leidinys—J. A. V. Lietuvių Fondo lėšomis 1971; viršelis ir brėžiniai autoriaus; tiražas 1500 egz.; 95 pusl.; kaina 1.50 dol.

Das paedagogische Lebenswerk der litauschen Dichterin Marija Pečkauskaitė — Konstantin Gulbinas; Verlag Ferdinand Schoeningh — Padeborn; disertacinis - mokslinis darbas; 173 psl.; kaina nepažymėta.

Prof. Dr. Heinrich Doepp - Vorwald savo įžanginiame žodyje rašo, kad, nors studijoje nagrinėjama moteris - pedagogė yra beveik visai nežinoma Vokietijoje. Šis spausdintas doktoratas supažindins plačią vokiečių visuomenę su jos kūryba ir veikla.

Užburtos kanklės — Vanda Frankienė-Vaitkevičienė; iliustruota knyga mokyklinio amžiaus vaikams — pasakojimai apie senovę; išleido "Laiškai Lietuviams", dalinis mecenatas dipl. mišk. A. J. Vasaitis; dailininkė — Ses. M. Mercedes, S.S.C.; Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn.; 166 pusl. Kaina — 3 dol.

Puiki dovana mūsų jauniesiems skaitytojams.

A. Kairys, "Curriculum Vitae". Dviejų veiksmų komiška tragedija. Į anglų kalbą vertė A. Milukas. Spausdino "Lietuvių Dienos", 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Calif. 90029. 1971. 88 psl.

Ką tik išėjo iš spaudos Anatolijaus Kairio "Curriculum Vitae" vaidinimo vertimas į anglų kalbą. Veikalo turinys: benamių žmonių gyvenimas pasaulio viešbučio koridoriuje.

Šio veikalo pastatymas lietuviškai, inscenizuotas komp. D. Lapinsko, susilaukė didelio dėmesio ir komentarų; manome, kad angliškuoju vertimu susidomės ne tik scenos menų studijuojantis jaunimas, bet ir kiti, kuriems rūpi šių dienų žmogų ir tautas jaudinančios problemos.

Palmių Pavėsy — Stasys Dalius, kelionės įspūdžiai po Karibų jūrą ir vidurinę Ameriką; 222 pusl. Kaina 4 dol.; užsakyti: St. Dalius, 506 Upper Sherman Ave., Hamilton, 5, Ontario, Canada; viršelis — Pranė Bronė; Lietuvių Enciklopedijos Leidykla.

150 Religinio turinio eilėraščių — parašė ir išleido **Prel. M. J. Urbonas,** L. L. D.; 91 pusl.; kaina nepažymėta.

"MOTERS" didžiojo laimikio dovaną ENCICLOPEDIA LITUANICA laimėjo Nr. 4565 — Joana Kurienė, Windsor, Ont. Kitos laimėtojos: J. Žiogienė, Delhi; V. Grybienė, Toronto; M. Levišauskienė, Toronto.

Dėkojame visiems parėmusiems žurnalo leidimą.

"Moters" administracija

Liepalotų Medynuose — Petronėlė Orintaitė; apybraižų rinkinys; 216 psl. Kaina 3 dol.; Nidos knygų klubo leidinys Nr. 82, 1971; adresas 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

Dvidešimt viena Veronika — Kazimieras Barėnas; Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 83, 1971; 458 pusl. Kaina 4,50 dol. adresas: 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

Sveikintinas yra kiekvienas svetima kalba spausdintas žodis apie Lietuvą.

Vėjas lekia lyguma — Aloyzas Baronas; Laisvosios Lietuvos Knygų leidykla, leidinys nr. 3; dail. — K. Veselka; mecenatai — M. B. Macianskiai; 177 pusl. Kaina 4 dol.

Medicina — Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos žurnalas; **vyr. red. H. Armanas, M.D.**—1934 Wilkens Ave. Baltimore, Maryland, U.S.A. 21223; **adm. J. Vytuvėnas, D. D. S.** — 85 — 29 96th, Woodhaven, N. Y. U.S. A. 11421: metinė prenumerata — 10 dol. (3 nr.).

GARBĖS PRENUMERATOS

Bieliauskaitė L., Chicago, Ill., Biknevičienė K., Chicago, Ill., Giriūnienė V., Montreal Que., Kazlauskienė M., Hamilton, Ont., Neimanienė A., Cleveland Ohio, Paketurienė J., Rodney, Ont., Rickutė S., Cicero, Ill., Kun. P. Totoraitis, Newark, N., Valiukonienė E., Boston, Mass.

ŽURNALUI AUKOJO:

$5.00 — Gimbutienė E., Los Angeles, Calif., Skobeikienė S., Richmond Hill., N. Y., Stasiulienė I., Priceville, Ont.

$4.00 — Jakutienė P., Dorchester, Mass., Paukštienė M., West Hill, Ont., Viskantienė G., Chicago, Ill., Žiogienė J., Delhi, Ont., Žmuidzinienė H., Toronto, Ont.

$3.00 — Kandrotienė I., Toronto, Ont.

$2.00 — Beleškienė B., Chicago, Ill., T. Benediktas, O.F.M., Toronto, Ont., Igaunienė V., Waterbury, Conn., Ingelevičienė R., Great Neck, N. Y., Juodvalkienė O., E. Chicago, Ind., Klevienė S., Richmond Hill. N. Y. Laukienė L., Chicago, Ill., Maletienė A., Chicago, Ill., Panuskienė A., Chicago, Ill., Puterienė A., Toronto, Ont., Sakalauskienė E., Los Angeles, Calif., Sakavičienė V., Hamilton, Ont., Šalkauskaitė A., Pittsburg, Pa., Smilgienė K., E. Chicago, Ind., Vaitonienė A., Weston, Ont., Zaparackienė S. Royal Oak., Mich.

$1.00 — Ancerevičienė K., Chicago, Ill., Augienė E., Edmonton, Alberta., Balčiūnienė M., Woodhaven, N. Y., Dėdinienė E., Brooklyn, N. Y., Giedraitienė A., Hamilton, Ont., Grabauskienė P., Frackville, Pa., Guigienė E., Clayton Vic., Jančiukienė B., Winnipeg, Manitoba, Kazlauskienė O., Cicero, Ill., Kinderienė P., Chicago, Ill., Lesvičiūtė B., Chicago, Ill., Lingienė M., Perth W.A., Meškauskienė K., Hamilton, Ont., Mickevičienė T., Los Angeles, Calif., Mikulienė U., Westchester, Ill., Saunorienė J., Hamilton, Ont., Seirienė E., Belleville, Ont., Stapulionienė U., Sodus, Mich., Vaičjurgienė V., Dorchester, Mass., Zailskienė O., Cicero, Ill., Žigaitienė M., Chicago, Ill.

1970 – 1971 TURINYS

1970 metai

P. Alšėnas — Lietuvės motinos herojiškumas ir jos tragika Nr. 2, 18
P. Alšėnas — Izraelio Golda Meir Nr. 4, 16
O. Andriuvienė — Kad galėčiau (eil.) Nr. 2, 7
O. B. Audronė — Medis; Lapas, Rožė (eil.) Nr. 1, 11
M. Aukštaitė — Krikščioniškoji drąsa Nr. 2, 22
S. Cirtautienė — Prisiminimai apie "Moterį" Nr. 6, 16
E. Čekienė — Lietuvė motina šiandien Nr. 3, 2
E. Čekienė — Lilija Šukytė Nr. 4, 18
Z. G. — Sesės lietuvės, nebūkime bobos Nr. 5, 24
M. Galdikienė — Keletas prisiminimų Nr. 5, 8
P. Gaučys — Moteris mene ir literatūroje Nr. 1, 7
P. Gaučys — Indijos vyrų ir moterų vaidmuo Nr. 2, 10
P. Gaučys — Modernioji santuokos krizė Nr. 4, 3
P. Gaučys — Katherine Mansfield Nr. 6, 10
G. Gazelle — Egoflos; Hosannah (eil.) Nr. 3, 13
A. Giedrius — Dėdienės pavaduotoja Nr. 2, 15
A. Giedrius — Motina (eil.) Nr. 3, 7
E. Gimbutienė — Auksinė Skaučių Seserijos Sukaktis Nr. 1, 20
J. Gobis — Moterų gyvenimas dabartinėje Lietuvoje Nr. 3,18
J. Gobis — Šeimų irimo priežastys Nr. 4, 16
K. Grigaitytė — Lapkričio eskyzai; Laiko staklės; Virš sniego provėžų (eil.) Nr. 5, 22
K. J. Gutauskas — Moterys sielovados darbuose Nr. 4, 2
A. Yčienė — Liaudies menas ir mūsų aplinka Nr. 5, 23
G. Krivickienė — Moterų veikla Nr. 3, 21
O. Labanauskaitė — "Moters" auksinis jubilėjus Nr. 5, 5
K. Leonaitienė — Pabaigtuvės Nr. 4, 14
K. Mansfield — Užsidedant vienuolės šydą Nr. 6, 12
A. Miegel — Tėviškė (eil.) Nr. 1, 6
A. Miškinis — Motina (eil.) Nr. 3, 17
H. Mošinskienė — Susitikimas (eil.) Nr. 2, 7
H. Mošinskienė — Jaunystės dienų draugės atminimui Nr. 6, 18
N. Narutė — Jaunoms kartoms (eil.) Nr. 2, 7
J. Narūnė — Velykos (eil.) Nr. 2, 1
J. Narūnė — Vasara (eil.) Nr. 4, 15
J. Narūnė — Prasmingas L. M. K. F. darbas Nr. 4, 19
J. Narūnė — Rytmečio rūkas (eil.) Nr. 5, 15
Pr. Naujokaitis—O. B. Audronės "Tik tau ir man" Nr. 1, 21
Pr. Naujokaitis — Rugsėjo šeštadienis Nr. 6, 18
G. Petkevičaitė — Pirmoji pažintis su Žemaitės kūryba Nr. 5, 16
R. Petronienė — Po daugelio metų Nr. 5, 9
D. Petrutytė — Atsigręžkime veidu į vaiką Nr. 2, 8
D. Petrutytė — Laimės žiburio atradėja Nr. 4, 12
D. Petrutytė — M. Montessori Nr. 6, 14
V. Ramunė — Balta skarelė Nr. 1, 14
R. Raslavičienė — Gyvenimo patyrimas Nr. 3, 14
R. Raslavičienė — "Moters" 50-čio proga Nr. 5, 13
A. Rūta — Atsiminimai Nr. 5, 18
A. Saudargienė — Planinga mankšta Nr. 2, 21
A. Saudargienė — Kūno kultūra Nr. 6, 22
A. Šidlauskaitė — Šeimos sugyvenimo menas Nr. 6, 2
M. Slavėnienė — Praeities uždangą praskleidus Nr. 3, 3
A. Stepanienė — Mergaitės pasiruošimas šeimos gyvenimui Nr. 1, 12
J. Švoba — Lietuvos karalienė Ona Nr. 2, 3
Z. Tenisonaitė—Pasaka apie paparčio žiedą (eil.) Nr. 1, 13
Z. Tenisonaitė — Guido Gezelle Nr. 3, 12
Z. Tenisonaitė — Vasaros daina; Rudens elegija; Iliuzija (eil.) Nr. 4, 11
Z. Tenisonaitė — Keturi laiškai (eil.) Nr. 6, 13
A. Tyruolis — Agnes Miegel Nr. 1, 4
J. Urto — Kūčių vakarą Nr. 6, 5
R. K. Vidžiūnienė — Silpnumo valanda Nr. 3, 8
S. Vilkauja — Kan. J. Tumo-Vaižganto šimtmetį minint Nr. 1, 2
S. Vilkauja — Nieko baisaus nebuvo Nr. 4, 8
S. Vilkauja — Dvi Seserys Nr. 5, 17
S. Vilkauja — Kunigaikštienės Birutės legenda Nr. 6, 8
E. Vydienė — Kasnakt (eil.) Nr. 5, 15
S. Vydas — Praktiškas kelrodis vaiko pasauliui Nr. 2, 22
B. Vytienė — "Moteris" (eil.) Nr. 5, 12

1971 metai

P. Alšėnas — Bėdos su nūdienio jaunimo auklėjimu Nr. 4, 20
E. Antonova—Patirtis; Memo; Mano statyba (eil.) Nr. 2, 14
O. B. Audronė — Varpai (eil.) Nr. 4, 1
M. Aukštaitė — Ištvermingumas Nr. 2, 2
M. Aukštaitė — "Moters" žurnalui Nr. 2, 22
D. Buzzati — Perdaug Kalėdų Nr. 6, 6
J. Eretas — Iždagų Uogintai Nr. 1, 6
J. Eretas — Iždagų Uogintai Nr. 2, 4
J. Eretas — Iždagų Uogintai Nr. 3, 5
J. Eretas — Iždagų Uogintai Nr. 4, 6
J. Eretas — Iždagų Uogintai Nr. 5. 5
P. Gaučys — Moterys, Nobelio premijos laureatės Nr. 1, 2
P. Gaučys — Moterys, Nobelio premijos laureatės Nr. 2, 8
P. Gaučys — Sumenkęs tėvo vaidmuo šeimoje Nr. 3, 2
P. Gaučys — Vyrų ir moterų veiklumas Nr. 4, 16
P. Gaučys — Apie pasirinkimą meilėje Nr. 5, 8
A. Giedrius — Pasikalbėjimas Nr. 1, 16
E. Gimbutienė — Šimto vaikų motina Nr. 6, 19
K. Grigaitytė — Aušra—Kaunas—Toronto Nr. 5, 17
S. Jesaitienė — Marija Nameikšaitė Nr. 3, 21
E. K. — Teatras Lietuvoje Nr. 6, 10
P. L-nė — Pranas Kuraitis tėviškėje Nr. 3, 10
K. Leonaitienė — Užgavėnės Giedriuose Nr. 2, 15
K. Leonaitienė — Kauno "Aušra" Toronte Nr. 5, 19
K. B. Mikalauskas — Moters asmenybė Nr. 5, 21
G. Mistral — Glamonė; Naktis; Aš nesijaučiu viena; Supdama (eil.) Nr. 2, 7
J. Miškinis — Žmona - šeimos širdis Nr. 3, 19
J. Narūnė — Palikimas Nr. 1, 17
J. Narūnė — Velykų rytas (eil.) Nr. 2, 1
Pr. Naujokaitis—Vilnius lietuvių liaudies dainose Nr. 2, 16
Pr. Naujokaitis — Premijuota apysaka jaunimui — "Mieste nesaugu" Nr. 3, 18
Pr. Naujokaitis — Danguolės Sadūnaitės — "Laiškai Dievui" Nr. 4, 19
Pr. Naujokaitis—A. Lukšytės pirmoji knyga "Kalnų velnias" Nr. 5, 20
Pr. Naujokaitis — Karolės Pažėraitės romanas "Anapilio papėdėje" Nr. 6, 17
I. Pavilanienė — Apie Gedimino stulpų kilmę Nr. 3, 7
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje Nr. 2, 12
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje Nr. 4, 8
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje Nr. 5, 13
D. Petrutytė — Vaiko auklėjimas šeimoje Nr. 6, 9
Praganius — Ugnies žirgas sužvengė Nr. 6, 17
R. Rasa — Sugrįžimas Nr. 1, 11
R. Raslavičienė — Keliaujant per tolimus kraštus Nr. 3, 17
A. Rūta — Skeveldros (eil.) Nr. 4, 5
A. Rūta — Diena pro spalvas Nr. 4, 11
A. S. — Naujų laikų lietuvaičių vienuolija Nr. 4, 2
M. S. — Žymios lietuvės moterys Nr. 2, 17
N. Sachs — Mes, kurie buvome išgelbėti (eil.) Nr. 2, 7
D. Sadūnaitė — Sekmadienio rytas; Ankstyvas rytas Orindos priemiesty; Pajūrį; Naktis didmiesty (eil.) Nr. 1, 12
A. Saudargienė — Penkios kapeikos Nr. 6, 22
R. Schauman — Sulaikyk valandėlei; Dievo palapinėj; Paskutinio teismo diena (eil.) Nr. 1, 10
M. Slavėnienė — Tu visad su manim (eil.) Nr. 1, 7
M. Slavėnienė — K. P. Butkus "Tautų šventovėje" Nr. 1 22
M. Slavėnienė — Senojoj pakelėj Nr. 6, 15
J. Švabaitė-Gylienė — Susitikimas; Liudai G.; Pavirs mano virtuvė dulkėm; Bėgimas (eil.) Nr. 6, 8
A. Tyruolis — Motina ir menininkė Nr. 1, 8
A. Tyruolis — Lietuvė moteris pasaulinėje literatūroje Nr. 5, 2
S. V. — Dažnai pasigendu Nr. 5, 15
S. Vilkauja — Amžinas paminklas Maironiui Nr. 6, 2
S. Vilkauja — Amžinasis miestas Nr. 6, 18